

DOMOLJUB

Izhaja vsak četrtek. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in druge tuje države 6 K). — Posamezne številke se prodajajo po 10 vinarjev.

S prilogama:
„Naš kmečki dom“ in „Naša gospodinja“.

Spisi in dopisi se pošiljajo Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. — Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravništvu „Domoljuba“, — Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 17.

V Ljubljani, dne 23. aprila 1914.

Leto XXVII.

Ogrska košatija.

Tako bahavih ljudi, kakor so Madjari, ni na svetu. Svojo popolnoma samostojno državo hočejo imeti; ločiti se hočejo gospodarsko od naše državne polovice; svojo armado, svojo banko zahtevajo in žugajo, da se bodo tudi politično ločili od Avstrije.

Bahača, ki kaj ima, ne vidi nihče rad; kdor pa baha, ko se mu na vse strani podira streha, je pa v očeh pametnega človeka navadna šema. Poglejmo si ogrsko glorio v številkah, ki jih je po zadnjem letu izdala ogrska vlada!

1. **Prebivalstvo.** Na Ogrskem brez Hrvaške in Slavonije je 18,264.000 ljudi. Med temi so našli 9,944.000 Madjarov in 8,320.000 drugih: Slovakov, Srbov, Hrvatov, Rusinov, Slovencev, Romanov in Nemcev. Med Madjari so vštetni vsi Judje in vsi tisti, katere so siloma vsled njihove odvisnosti potisnili med nje. Par milijonov je tako v ti številki prigoljufanih, drugim ukradenih ljudi. Sami Madjari so v manjšini, pa hočejo pozobati vse druge. Preneumno! Drugim narodom ne puste ne šol, ne društev, uradi so vsi samo madjarski; državni jezik samo blažena madjarščina. To se ne more držati. Ljudstvo napreduje; Srbi in Romani imajo v sosedščini močne države in tam se brigajo za svoje brate. Zavoljo madjarskega nasilstva sovražijo našo državo in vsi trpimo vsled tega. Na Ogrskem se judom najbolje godi, zato jih je tudi vedno več. Pomnožili so se zadnjih deset let za 45 od sto, neprimerno več nego drugi. Ko bi jud ne podpiral Madjara, bi bil takoj spodaj. Jud ga drži pri volitvah, jud v mestih; zato ima seveda jud prve službe in povsod zaslužek in dobiček. Vsa trgovina, vse banke so judovske; jud je komandat v politiki in v gospodarstvu. Namesto da bi jih bilo sram

pred celim svetom, pa Madjari z judovsko pomočjo zatirajo vse druge.

2. **Nravnost, zdravje in izobrazba.** Na Ogrskem imajo civilni zakon. Kaj to pomeni in kakšna nevarnost preti tudi nam, če zmagajo liberalni kričači. Leta 1912. se je na Ogrskem sklenilo 161.000 zakonov; razporok je bilo pa 8100, torej več nego pet od sto. Umrlo je ljudi 425.000 imenovanega leta, med njimi 45%, torej domala pol otrok pod petimi leti. Jetika je pobrala 62.000 ljudi. Slaba, nezdrava stanovanja, pomanjkanje dobre pitne vode, nesnağa in silno pijančevanje nam razlaga številke. Zdravnikov je tako malo, oziroma revščina tolika, da je 44% umrlo brez zdravniške pomoči. Ljudi, ki ne znajo ne brati ne pisati je pa 32 od sto. Nimajo se za kaj bahati na Ogrskem. Seveda to ni čudno, ker nemadjarski narodi nimajo svojih šol; pa tudi med Madjari je izobrazba splošno zelo majhna. Zadnji čas se trudi katoliško ljudsko društvo v Budimpešti (nekako naša krščansko-socialna zveza) z ustanavljanjem društev, knjižnic in izdajanjem poljudnih spisov pomagati na tem polju. Nad 300.000 udov ima in kar je posebno znamenito, prav veliko med Slovaki, med katerimi deluje v slovaškem jeziku. Podobnega dela kakor naša Mohorjeva družba, naš »Domoljub« in »Bogoljub« ali naše društveno delo pa seveda ne more biti na Ogrskem, ker znajo ljudje tako malo brati.

3. **Izseljevanje.** Gospodarske razmere so na Ogrskem splošno slabe. Obresti so splošno mnogo višje nego pri nas. Po 8 od sto se šteje že za nizko obrestno mero; do 15 od sto je nekaj navadnega. Samo jud napreduje, ljudstvo pa hira. Zato se tako množi izseljevanje. Od leta 1896. do 1900. se je povprek izselilo od tam po 32.000 ljudi na leto; od leta 1901.—1905. pa že po 137.000; in od takrat do 1912 zopet blizu 800.000. Izseljujejo se pa vedno večji množini Madjari sami, ne sa-

mo Slovaki. Politika, ki sloni na krivicah, ki zatira in tlačí, škoduje vsem.

4. **Kmetje.** Na Ogrskem je veleposestnik na vrhu. Vsega zemljišča imajo veleposestniki 33 od sto. Med njimi je že silno veliko judov; stare plemenske družine so napravile svoja posestva in na njih gospodarili jud. Sploh gre zdaj med judi vedno bolj načelo, da si morajo pridobiti zemljo. To opazamo tudi v Galiciji. Politična moč na deželi je v rokah veleposestnikov, po mestih pa judov. Majhnih kmetičev, ki imajo toliko zemlje, da na nji sami živeti ne morejo in so popolnoma odvisni od veleposestnika, ki jim daje sila slab zaslužek (po 40 vin. dneve so še na Ogrskem mogoče!), je največ. 1.229.718 je takih kajzarjev, ki imajo manj, nego 5 oralov zemlje. Kmetov, ki imajo večja posestva, je 1,085.129. Ne pozabimo, da je Ogrska v ogromni večini poljedelska dežela, rodovitna za žito in vino, bogata na lesu in živini. Trgovina s kmetijskimi pridelki in z živino pa gre vsa skozi judovske roke. Ljudstvo nima od svoje zemlje drugega, nego trdo delo. Magnatje-veleposestniki že iztolčejo iz najemnikov ali ob lastnem gospodarstvu nekaj dohodkov, večina pa gre v kase judovskih trgovcev. Ko se govori o potrebi vzajemnosti med našim in ogrskim poljedelstvom, je pač vredno pomisliti, da s svojo vzajemnostjo zlasti pri živini sebi silno škodujemo, koristimo pa predvsem ne ogrskemu kmetu, marveč magnatu in judu.

Pri nas v mnogo slabših razmerah kmet po malem napreduje in vknjiženi dolgovni na splošno ne razstejo na gruntih. Na Ogrskem so se za leto 1911 zemljiška posestva zadolžila za 1700 milijonov kron. Od leta 1905—1910 je znašala povprečna letna zadolžitvev 1115 milj. K; od l. 1901 do 1905 pa 745 milijonov. Ta kuğa gre torej silno naprej.

Na Hrvaškem in v Slavoniji, ki ju tišči madjarska pest, ni mnogo boljše. Številke

kažejo gospodarja. In to, kar vidimo na Ogrskem, ni hvale vredno. Slaba politika, slabo gospodarstvo, ki škodujeta celi državi!

Neodvisni kmetje.

Na Notranjskem bodo meseca maja volitve v državni zbor po pokojnem poslanecu dr. Ignaciju Žitniku. Kakor po navadi, bodo tudi letos pri teh volitvah prilezli na dan »neodvisni« kmetje. Ti »neodvisni« moše pripovedujejo, da niso za nobeno stranko, ampak da so kmetška, neodvisna stranka, ki gleda samo na kmetške koristi, za politiko se pa ne briga. Kdo bi se ne smejal tem lisjakom! Kdo pa dela za »neodvisne« kmete? Sami liberalci! Koga pa kandidira »neodvisna« stranka? Same liberalne kandidate. Kateri listi se pa vlečejo za »neodvisno« stranko? Samo liberalni. Kdo pa govori na neodvisnih shodih? Sami liberalni govorniki iz Ljubljane!

Samo en zgled iz zadnjih dni, kako »neodvisna« stranka kmečke koristi zastopa. Dne 8. aprila so se zbrali v Ljubljani kranjski mesarji, med njimi veliko mož »neodvisne« stranke, kakor Pucelj iz Vel. Lašć, mestni tržni nadzornik v Ljubljani Ribnikar, ljubljanski poslanec Ravnihar in več drugih takih »neodvisnih« glav. Po kaj so pa prišli? Prišli so zato skupaj, da bi se pritožili, da ne sme noben kmet nobenega lastnega živinčeta zaklati in v lastni režiiji prodati. Poslali so tudi na vlado pritožbo, naj okrajna glavarstva kmetom v tem oziru na prste gledajo in kmete primerno kaznujejo, če si bodo kaj takega še upali. Zraven so še bahato rekli, češ, da tako postava velewa, da ne sme kmet svoje živine klati!

Ti »neodvisni« moše so najprej pokazali, da se na postave zelo malo razumejo. Zakaj postava, kakor je dr. Lampe na občnem zboru kmetijske družbe dokazal, ravno narobe pravi, da sme vsak kmet tu in tam lastno živinčce zaklati. Posebno dandanes, ko nekateri mesarji tako zelo slano meso sekajo, živino pa tako ceno kupujejo, je kmet celo upravičen za tako klanje domače živali. Mi vemo slučaje, ko so dobili kmetje, ki so lastno živino zaklali, ravno še enkrat ali pa dvakrat toliko zanjo, kakor jim je mesar ponujal.

Po takem sklepu bi bil naš živinorejec silno udarjen; pa ne samo živinorejec, ampak tudi občinstvo, ki meso kupuje. In kdo je hotel našega kmeta tako pritisniti? To je tista slavna »neodvisna« stranka, ki jo ustanavljajo skoro vsako leto, ko so volitve, Ribnikar, Ravnihar in Pucelj.

Bog ve, ali bo slo to sedaj v glavo »neodvisnim« kmetom?

Mladeniški tabor.

Iz Šmartna pri Litiji se nam piše: Obsavsko okrožje Orla sklicuje na dan 24. majnika na Sveto goro mladeniški tabor s

sledenim vzporedom: 1. Ob 11. uri dopoldne sveta maša s pridigo (gospod duhovni svetnik Janez Kalan). 2. Zborovanje pred cerkvijo. (Pozdrav in govora: dr. Adlešič, dr. Pogačnik in br. J. Gale, okrožni predsednik Orla). 3. Litanijske s posvetitvijo Brezmadežni. Evo vam, fantje, programa na svetogorskem taboru. Kratek je, pa pomemben. Iz njega odseva geslo naših očetov: »Vse za vero, dom, cesarja!« za njim se skriva vodilna misel zadnjega katoliškega shoda: »Poglobite versko in narodno zavest«, iz njega odmeva želja našega prevzisenega nadpastirja: »Po Mariji k Jezusu!« Na božji poti svetogorske Matere božje hočemo priseči novo zvestobo Bogu in domu. Ta naša čustva naj se preme ne potem v plodonosno delovanje na verskem, izobraževalnem in gospodarskem polju. Zato pa mladeniči od fara, zlasti vi, ki ste organizirani pod zastavo Marijino in zastavo Orlov, in vi, ki ste probujeni potom knjig in časnikov, vzemite nameravani tabor na znanje, razvijte agitacijo od vasi do vasi in od ust do ust naj gre v teh tednih en sam glas: Vsak pošten fant pohiti dne 24. majnika k svetogorski Kraljici! Tabor se vrši samo za mladeniče, in sicer za mladeniče iz vseh župnij, ki so v obližju Svete gore. Kdor se misli tabora udeležiti, naj se zanesljivo zglasti do 4. majnika pri domačem župnem uradu, da je mogoče vse potrebno preskrbeti. Tabor se vrši v vsakem vremenu. Najboljša pot je s postaje Sava, kamor pride vlak iz Ljubljane ob četrtna devet, od Zidanega mostu ob devetih. (Orli v kroju! Fantje Marijinih družb z znaki!) Za obsavsko okrožje »Orla« J. Gale, t. č. predsednik. M. Perme, t. č. načelnik.

Političen pregled

OBOROŽEVANJE BREZ KRAJA IN KONCA.

Dunajski listi prinašajo vest, kaj bodo vse morale delegacije dovoliti. Najprej se »mora« zboljšati artilerija. Treba je novih poljskih havbic, kar je menda neizogibno. Ker bi bilo treba 1000 novih havbic z municijo vred, bi bilo treba tudi zato novih kreditov od 80 do 100 milijonov K. Ravno tako nujno je ojačenje teške artilerije, težkih havbičnih divizij. S tem pa artiljerijsko vprašanje še ni rešeno; izpopolniti je treba tudi trdnjavsko in zlasti oblegovalno artilerijo. Nadalje je treba izpopolniti prometne, kakor tudi tehnične čete. Brezdvomno se bodo zahtevali v delegacijah tudi večji zneski za izpopolnitev zrakoplovstva. Nadalje je neobhodno potrebno, da se pomnože oddelki strojnih pušk pri kavaleriji. Zahteva se tudi boljši avanzma za častnike. Vojna mornarica bo topot zahtevala, naj se manjvredne ladje »Monarchovega« razreda nadomeste z divizijo štirih dreadnoughtov, kar bi veljalo le 420 milijonov kron. Mednarodni položaj nalaga narodom res ogromne žrtve.

GALIŠKI DEŽELNI MARŠAL UMRL.

Dne 15. aprila je umrl zadet vsled srčne kapi gališki deželni maršal grof

Adam Goluhovski. Zelo veliko je storil za poravnavo narodnostnih sporov med Rusini in Poljaki v Galiciji. Njegov starejši brat je bivši avstrijski zunanji minister.

STRAHOTE VOJSKE.

Pri Smiljanovu blizu Radovišta v Macedoniji, kjer so se tolkli Bolgari in Srbi, so našli 412 trupel srbskih vojakov, ki so jih dozdej pogrešali. Baje so jih Bolgari na begu pri porazu pri Krivolaku pobili.

SLABI ČASI V AMERIKI.

Filadelfija: Železniška družba v Pensilvaniji je zadnje tri mesece odpustila 15 tisoč delavcev na svojih železnicah. Od ostalih 125.000 delavcev jih dela 40.000 samo polovični delavni čas. Znižalo se je tudi število vlakov, in sicer za 62.

Newyork: Central železnica je odpustila 25.000 uslužbencev. Tudi druge železnice na vzhodu odpuščajo na tisoče delavcev in uslužbencev vsled znižanega blagovnega in osebnega prometa. Vse to vpliva na tovarne, v katerih se izdeluje oprema za železniške vozove.

Cleveland: V državi Ohio so zaprli dne 1. aprila vse premožovnike tako, da je sedaj 50.000 premožokopov brez dela. Koliko časa bodo jame zaprte, se ne ve.

Gospodarske razmere v Ameriki so splošno silno slabe. To spričuje okolščina, da silijo izseljenci vedno bolj domov, nazaj v Evropo. Vsi parniki, ki odhajajo iz Amerike, so prenapolnjeni, medtem ko so prihajajoči parniki skoro prazni. Se nikdar, kar obstoje Zedinjene države, ni šlo toliko ljudi iz Amerike nazaj domov na pomlad in na poletje, ko je v Ameriki ravno največ dela dobiti, kakor ravno letos.

Sicer pa bo po novi postavi izseljevanje še bolj omejeno, ker bodo smeli v Ameriko samo tisti, ki znajo pisati in brati. Po tej postavi bodo najbolj prizadeti Lahi in Portugalci; teh izseljencev ne zna ogromna večina ne pisati ne brati.

Sicer tudi v Ameriki ne manjka dela, ampak dobi se samo na farmah, kamor pa izseljenci ne gredo prav radi.

V Newyorku je oblast sama ustanovila posredovalnico za poljedelske delavce, ki jih pošilja na vse strani države, samo da se ne nabere v Newyorku preveč obrtnega delavstva.

Listek

Na vodnjaku.

Srbski spisal Lazare K. Lazarevič.
Poslovenil Štefkin.

Kakor beli strahovi se pode ogromne mase meglenih valov preko poljan in pokrivajo vse z drobnimi, srebrnimi kristali, ki se nalik ostrim trnjevim bodicam obešajo potniku na brado in obrvi, konju na grivo in dolgo dlako. Noge mi zmrzujejo v kocu in oči — prijatelji moji! Celo požirek rakije ne pogrjeje več, samo pogledi se ozirajo željno po gostoljubni strehi.

Boga mi, vem kam krenem; k Mateji Djenadiču. Na vrtu pred njegovo hišo visi velika lesena steklenka za žganjico. Kdor gre mimo, se ustavi; in Mateji je ljubo tako. Kdor pride k njemu v gostilno, tega nosi on na rokah.

Rajše ne bi pripovedoval, ker človek mora sam doživeti. Kakšna hiša vam je to, zadruga, cela vojska. Ako prideš na večer in se te nadejajo, te čaka. Že na cesti sinah z lučjo v roki, druga stoji v slivnjaku, tretja med vrati, četrta miri in odganja psa, peta se suče po kuhinji, šesta te sprejme v sobi — prav kakor na svatbi! In vsi so veseli, domači s tabo in zadovoljni. Čuvaj te Bog, da se s kom v hiši spreš! Šestero jih služi v vojski in eden je prvi redni vojak v Belgradu.

Pomoči svojih sosedov ne potrebujejo nikoli. Čemu tudi, ko jih je polna hiša? Troje plugov se giblje na polju neprestano in kadar pridejo v vas trgovci in barantači po svinje, so hlevi Matejevi prvi, v katere pogledajo.

Djenadičevega Arzena poznam še iz zibelke.

Gre, poseže za pas, potegne izza njega piščalko in postopi piskaje krog hiše Burmažičeve. Burmaza ima hčer — oj, in kakšno hčer! Kogar pogleda s svojimi velikimi očmi, tako-le — res, človek bi znozel in komaj se vzdržiš v sedlu.

Arzen pa se je navadil na te oči in se jih ne boji prav nič. Nogo je uprl ob klado za voglom, nanjo komolce in obraz v dlani, pa ji je dejal: »Res, da me je sram povedati očetu in dedu niti ne smem priti s takimi željami. Tudi ko bi vedel, da te ne dobim nikoli!«

Anoka pa ni bilo sram, kakor bi morda kdo mislil. Navihano ga je pogledala in odgovorila, skrbno prikričuje svojo nevoljo: »Prav, ne hodi! Vzajem Filipa Maričiča.«

»Koga? Mari misliš, da te bom pustil drugemu? Kosti mu polomim, kdor se te dotakne!«

Anoka je cepetnila z nogo ob tla, izbočila prsi in stresla z glavo.

»Tako? Gotovo bi rad, bratec, da obsedim? Glej ga, glej!«

Ali Arzen ni več slišal njenih besedi. Prijel jo je za roke in potegnil k sebi. Ali Anoka se mu je izvila iz rok, se mu posmejala na pragu, kakor nagelj, in izginila v hišo.

Dobro dekletce, tako mi vere, da je le ni Burmazovič tako strašno razvadil! Ej, kako je ne bi? Kolera mu je pobrala ostalo deco in čuval je Anoko skrbneje od očesa. No, v redu vseeno ni, otroka raznežiti in mu povsod pustiti voljo, najsi bo tudi edinec. Ne, gotovo ne!

Tistega večera je Arzen ves zamišljen prišel domov. Proti svoji navadi si je natočil mero vina in pil, kakor še nikoli poprej. Potem je sedel na tnalno, ostal tamkaj sam v temi in opazoval, kaj se godi na dvorišču. Skozi odprte kuhinjske duri se je vsipal žolti sij ognja, ki se je poigraval na ognjišču z velikim železnim kotlom, visečim na za-

kajeni verigi. Krog ognja so begale sence ljudi in psov. Arzen je čutil v lastnih prsih vstajati žarke plamene, postalo mu je vroče in zavzel se je; mari prihaja to od ognja v kuhinji? V hlevu so hrzali in tolkli konji pred šupo je stala goveja živina, s katero se je pravkar vrnil Nenad iz mesta. Zadaž za hlevi nekje je pel petelin.

Iz mraka so razločno prihajali človeški glasovi. Miš se je prikradla iz kota in glodala pod klado, na kateri je sedel Arzen.

Polagoma so se mu misli v glavi zmedle docela. Slišal je, kako mu na levi strani srce nemirno tolče in se je teh udarcev skoro prestrašil. Potem se je hipoma glasno zasmel, ne da bi vedel, zakaj. Nato je zajokal — tudi brez vzroka. V smehu in joku pa se je v zabrisanih potezah pojavila pred njim podoba Anokina in srce mu je bilo tako silno, da je bil prepričan, da mora na mestu umreti. Naslonil se je na sod, iz katerega si je bil prej natočil, in pomalem ga je začela zapuščati zavest; tako mehko in sladko mu je bilo pri duši, kakor da ga objema Anoka ali da sedi na vrancu in v lahkotnem diru jezdi z njim čez polje. Tako je vsakomur, ki se opije prvokrat.

Sedel je tako dolgo časa. Med vrati se je s svetilko pojavila Velinka, ki je prišla v šupo nekaj iskat. Zdrznila se je, ko je uzrla Arzena, pred sodom, z vrčem v roki. Stopila je do njega in ga potresla za ramo.

»Zlato moje!«

Arzen je odprl rdeče podtekle oči.

»Napil si se, bratko!«

Arzen je pokimal z glavo in zadovoljno zagolčal: »Da, napil!«

»In kaj naj to pomeni, bratec?«

»Ha, ubil ga bom — Filipa Maričiča!«

Zavihtel je vrč visoko nad glavo in ga tresčil ob tla, da se je zdrobil. Potem se je na vse grlo zakrohotal.

»In zakaj? Kaj ti je naredil Filip?«

»No, Anoko hoče vzeti za ženo.«

»I, naj si jo vzame!«

»Oho, ne boš, sestrice!«

Pognal se je naprej in se hotel dvigniti, ali sod je bil predober sosed njegovemu hrbtu in zrušil se je na klado nazaj.

Velinka se je vila smeha.

»Kaj hočeš reči s tem, zlati moj? Mari jo hočeš vzeti ti?«

»No, kaj bi bilo to takega?«

Obrnil se je proti sodu in med jekom in stokom spravil iz grla: »Da, ali se ni oženil tudi brat? Tudi jaz se bom, da, tudi jaz!«

V potrdilo se je hotel udariti po kolenu, ali roka ni marala ubogati, temveč je omahnila na tnalno. Za kazen jo je porinil v usta in ugriznil vanjo.

Velinka se je smejala še vedno.

»Oj, sinko moj mili! Dobil jo boš! Zlatko moj, ne skrbi. Nocoj bom govorila z očetom, on pove babici in ta bo z dedom že spravila stvar v red. Vstani, v tvojo sobico te popeljem, da te stari ne vidi takega. Pojdi in prespi

se! Ne boj se! Dobili ti bomo nevesto in ako hočeš, tudi Anoko.«

»Hočem, da, Boga mi!«

Svakinja ga je odvedla v temi za hišo v posteljo. Odela ga je in odšla v kuhinjo, da pove ostalim svakinjam, kaj se ji je pravkar namerilo.

Nobena se ni novice razveselila. Smejale so se pač, ali smeh jim ni bil od srca.

»Ona ni za našo hišo!« so govorile,

»Hinavka!«

»Seveda! In razvajena, da nam Bože prizanesi.«

»Vse bi nas spravila drugega drugemu v lase!«

× × ×

Matej Djenadič je siv starec. Na čelu nosi široko brazgotino, ki si jo je priboril v zakopih pod hajdukom Veljkom. Ne samo njegovi domači, cela vas ga kliče za deda. Žena mu je umrla že davno, davno. Po starejšem bratu mu je ostala svakinja, ki gospodari z njim v hiši — ime ji je Radojka. Pri mizi sedi na njegovi desnici in pri vsaki važnejši zadevi, ki se zgodi v hiši, ima tudi ona govoriti svojo besedo ali vsaj poprašati jo ded, kako in kaj misli ona. Dobro se zaveda važnosti svojega mesta, ali ne zlorablja je nikoli. Ded vpraša na primer: »Kaj misliš, svakinja, o Maričičevem gozdu? Ali naj ga kupimo?«

»Kakor veš, da bo prav, bratko, ti si gospodar v hiši.«

In poljubi dedu roko; vsi drugi, kar v vasi sicer ni navada, poljublja roko njej.

Za Matejem in Radojko pride kot tretji v poštev še najstarejši sin dedov, Blagoja, Arzenov oče. Razen teh treh nima v zadrugi nihče drugi ukazovati in — poslušati in uboga se slepo. Kadar odide Matej v mesto, da plača davke, Radojka v cerkev in Blagoja k živini v planino, je doma kakor v šoli, kadar učitelj odide iz razreda. Vsi so istih misli, veseli in ljubeznjivi, vsakdo skuša porabiti priliko, da se svobodno razgiblje in vsaj enkrat prav od srca nasmeje. Kakor hitro pa se kdo izmed trojice pokaže med vrati, zavlada takoj zopet tišina in roke pridneje in uspešneje primejo za delo. Včasih se vsi trije odstranijo namenoma, da se deca porazvedre in se možje nemoteno nakade iz svojih lul.

Ded je — kako bi rekel — skoro da otrok. Dostikrat se razveži zaradi stvari, ki ni vredna piškavega oreha, vpije, zmerja, rogovili in celo udariti se mu hoče. Potem pa se zopet razmehča, da je kakor janjčja volna, se igra in ljubkuje z otroci, podari vsakemu po deset par in tebi nič, meni nič se razjoka. Pravi na primer: »Glejte, ostal sem, kakor suho drevo v planini.« In jadikuje in toži: »Mladost — norost, starost — slabost.«

Dan po prvi Arzenovi pijanosti je prišel Blagoja k Radojki.

»Tetka, ta naš Arzen, ne srđi se, se je zaljubil v Burmazovičovo zijalo.«

»Arzen, ki smo ga letos proglasili za polnoletnega?«

»Da, on.«

»V Burmazovičevo zijalo, praviš?«

»Da.«

»V Anoko?«

»Tako, da.«

»Ona ni za našo hišo!«

»Ne, tako pravim i jaz. Ali on, ne zameri, se je obnašal uprav surovo. Velinka je pripovedovala, da je včeraj napravil nekaj zelo nespodobnega.«

»Kaj?«

»Toda prosim te, ne povej tega dedu.«

»Čuvaj me Bog!«

»Velinka pravi, da se je napil, potem zmerjal in grozil, da pojde in ubije Filipa Maričiča, ki da zalezuje Anoko.«

Starka je pomislila, pa odvrnila:

»Namignila bom dedu; bomo videli, kaj poreče on.«

»Ali o pijanosti mu ne pravi ničesar, tetka, prosim te.«

»Pojdi, kaj ti ne hodi na misel!«

Potem, ko je Radojka stvar razložila dedu, se je tudi on zamislil. Slednjič je zmršil obrvi in dejal: »Veš, svakinja, tako je pač. Čul sem iz ust starih ljudi, da v takih stvareh ne nasprotuj otrokom. Hvala božja, velika hiša nas je, mislim, da do osemdeset.«

»Se več, Bože moj!«

»Da, da, Bog zahvaljen! Boži jima! Ali dekle naj se obnaša tako, kot da je naše lastno dete.«

»Daj, Bože!«

Par dni pozneje je rekla Anoka eni svojih prijateljic: »Saj sem vedela, da pride tako, kot bom hotela jaz!« Resnično, miljo naokoli ni dekleta, ki bi se moglo meriti z njo. Vzela je izza naprsne rute ogledalce in si začela zvijati kodre.

Nesreča pa je hotela, da je i potem, ko je že bila član Djenadičeve družine, ostala še vedno staro razvajeno dete, kot je bila doma pri očetu.

In umeti je hotela sama vse najbolje! In vselej bi se bilo moralo zgoditi vse po njeni glavi.

Kar se ji je reklo storiti, ni izvršila nikoli. Rekla je: »Tudi doma nisem delala. Čemu naj mesim kruh za celo kompanijo? Meni in mojemu Arzenu zadostuje en hleb.«

Ženske v hiši niso smele ziniti besedice. Pri priliki so se potožile svojim možem, ali kdo bi se upal potožiti se dedu in Radojki?

Dolgo so trpele in prikrivale nevoljo. Vse so delale za njo. Vsa Anokina zunanost je imela nekaj ukazujočega, nekaj gospodujočega na sebi, kar je zahtevalo brezpogojno pokorščino. Mor-da je bila tudi lepota, ki ji je dajala tako moč nad drugimi ženskami. Med sabo so slabo govorile o nji, proti staremu in tujcem nasproti pa so jo branile in zagovarjale na vse kriplje. In Bog ve, kako dolgo bi bilo ostalo še vse tako, da ni postajala Anoka, ki še ni bila dobrega pol leta v hiši, z vsakim dnem

hujša. Človek sploh ne more ponoviti, kaj vse jim je zabrusila v odgovor, ko so ji rekli, naj gre in vseje zeljno seme, ali ji ukazali, naj pazi na otroke. Prišlo je tako daleč, da je zahtevala posebnih in lepših kril. Ubogi Arzen se je je branil, kakor je vedel in znal, s tem, da ded in Radojka kupujeta obleko za vso zadrugo skupaj in da si ne upa prositi starih dveh, naj ji kupita s srebrom vezen modriček. Ali ona je odvrnila, da takrat, ko se je možila, ni jemala deda in da pojde domov in ji bo oče dal, če-sar si bo le pozelela. Kajti njen mož je slabši od popečnice, niti šivanke ji ne sme kupiti, predno ni vprašal starih dveh. Ubogi Arzen je veliko preстал. Samo da ga ne gleda s takimi očmi, že davno bi ji bil prišel do konca! Dostikrat je že posegel za pas po čibuk in prijel cev čez sredino, ali kakor hitro je uprla vanj svoje velike oči, se je zmedel tako, kot da stoji pred biskupom.

Anoka je počenjala vedno večje neslanosti, nalašč je v vsako stvar vtaknila nos. Spustila je pse v kuhinjo, da so pokrađli meso iz loncev. Pipo pri sodu je vedoma pustila odprto. Kruh, ki ga je spekla, je bil zažgan, da so ga morali vreči svinjam. Ob delavnikih se je oblačila v nedeljsko krilo, ona je bila kriva, da je Jovanov sinček padel v apnenico. Vsem svakinjam je dala primke, Radojko je krstila za »copernico« in deda za »jetiko«. Vsak dan je bilo v hiši več prepira in več jeze in če jo je kdo pokaral, je pretiła, da se vrne domov k očetu in jim naredi sramoto.

Ženskam je bilo slednjič le preveč in ko je nekega dne odšla Anoka, ki je bila na vrsti, na trg, so se zbrale vse k tajnemu posvetovanju.

»Jaz ne vem, s čim smo se pregrešile zoper Boga, da moramo toliko trpeti,« je povzela prva.

»Jaz tudi ne, Bože moj!« je dejala druga.

»Joj meni, je to obiskanje božje in nadloga!«

»Bog sam nam more pomagati. Oj da!«

»Govorimo s staro in ona naj pove dedu. Loti se je ti, Zelenka!«

»Kako jaz?«

»Ali ti ni rekla, da si ji ukradla zapestnico?«

»Da, in tebi, da je mož tvoj divji pop?«

»Mirjani je očitala, da je iz revne hiše.«

»In Velinki, da je rodila nezakon-sko deco.«

In pri vsem tem bi se bile ženske težko da odločile in izpregovorile besedo, da ni Radojka že davno vsega videla in slišala sama, da se ni Arzen, ko je dan potem raztrgala čisto nov modriček, pritožil sam pri dedu.

Drugače je bil Arzen tiha duša. Iz mlada je znal samo ubogati. Niti voza drv ni znal prodati, povedati so mu morali, koliko naj zahteva za nje in za koliko naj jih pustí.

Ko je Arzen vstopil pri dedu, je ta sam sedel v sobi. Ker ni bil več za težje delo, je ružil grah. Ded se je delal razsrjenega. Ni ga pogledal, ni dal vnuku roke, samo zamrmral je: »Dolgo ti bilo življenje!«

»Ded, prosim te, jaz — ni dobro — ob čast —«

Stari ga je motril nevoljno.

»Da,« je nadaljeval Arzen, »ni dobro — toda ne jezi se.«

Ded je visoko dvignil glavo, jezno je porinil skledo z grahom od sebe in iz brezzobih ust rekel: »Vem vse! Kakšen mož si to? Ali si samo zato pobral onole — ono — pomolčal je za časek — »levinjo, da mi razsuješ z njo streha nad glavo?«

Arzen se je prestrašil, ko je čul, da ded vse ve. Glas mu je odpovedal.

»Prosim te, dedko, sam ne vem kaj hočem. Odpusti mi.« Proseče je iztegnil proti starcu roke.

Stari se je branil.

»Poberi se! Ne onečasti mi rok. Ali si mi Arzen?«

Arzen se je obrnil v steno in zakril oči z rokavom.

»Stori z mano in z njo, kar ti drago! Mene ubij, njo spodi! Bog te oprosti krivde! Samo sedaj me ne goni od sebe, za Boga živega!«

Dedova brada je lahno zadrhtela.

Rad bi bil prikril ginjenost. Trdo se je naslonil nazaj in pogledal v strop.

»Glej, sinko, sam si jo izbral. Ali sem ti jaz svetoval, da stori tako ali da opusti?«

»Ne, čuvaj Bože, jaz sam sem kriv.«

Ded je napravil važen obraz in rekel: »In sedaj naj jaz popravim, kar si zagrešil ti?«

»Boga mi, da, ti!«

»Da, ali ne vem, kako?«

Da je bila Radojka v sobi, bi bila videla, kako se je krog starčevih polzaprtih oči pojavil izraz otroškozvite samozavesti.

»Kakor te navdahne Bog, dedko!« je menil Arzen.

»Aj — ti — tako — torej jo sovražiš?«

Arzen se je prestrašil. Najraje bi bil molčal, toda staričina se je srdito ozrl vanj. Potem pa mu je pomagal in dejal: »Vem! Vem! Toda vprašam te: Ali ti je kaj za njo?«

Arzen je zopet molčal. Rad bi se bil izognil odgovoru, pa tudi ded je molčal — samo gledal ga je trdo in karajoče.

»Burmaz jo je izpridil, saj veš, edinka mu je! Zato je taka!«

Starcu je pohajala potrpežljivost: »Mari si gluhi in ne slišiš, kaj te vprašam? — Še enkrat: Ali ljubiš Anoko? To hočem vedeti!«

Arzen je sklonil glavo, stisnil nos v pest, pomajeval z rameni na levo pa na desno in odvrnil zateglo:

»Ne vem.«

»Hej, to moraš vedeti, kajti po tem bom sodil in pozneje naj ti ne hodi navskriž — ter mi ne očitaj tega in onega.«

»Ne.«

»Dobro! Sedaj pojdi, da si premi-
slim.«

Kdor zna brati, je gotovo že uga-
nil, da je bil ded čisto na jasnem s se-
boj, kaj da mu je storiti in da je za-
dovoljen s tem svojim načrtom.

(Konec prih.)

Dom in svet.

Cesar obolel. Z Dunaja prihajajo po-
ročila, da je naš cesar obolel. Pravijo, da
se je prehladil in da precej pokašljeje, ven-
dar ne bo nobene nevarnosti; dasi je pri
tako stari osebi, kakor je naš cesar, ki bo
letos dopolnil 84 let, vsak prehlad ne-
varen.

Kranjski deželni zbor se snide koncem
maja ali pa začetkom meseca junija. Zbo-
roval bo kakih 14 dni.

Prestolonaslednik in kranjska dežela.
Naš prestolonaslednik nadvojvoda Franc
Ferdinand je počastil našo deželo s tem,
da je prevzel pokroviteljstvo nad deželnim
društvom za domovinsko varstvo. Obenem
je napisal deželnemu glavarju te-le besede:
»Z največjim veseljem sem prevzel pokro-
viteljstvo nad osrednjim društvom za do-
movinsko varstvo na Kranjskem, za kateri
zavod se prav živahno zanimam in se na-
dejam iz vsega srca, da bo imelo smoteno
delovanje tega novega deželnege zavoda
bogati uspeh in da bo zavod v blagor de-
žele Kranjske vedno prospeval. — Nad-
vojvoda Franc.«

Premeščeni so bili častiti gospod-
je: Francišek Zorko, eksposit v Nadanjem
Selu za župnega upravitelja na Slap, Ja-
nez Miklavčič, kaplan v Št. Vidu pri Zati-
čni, za župnega upravitelja v Zavrca, Kar-
el Zajc iz Slavine za eksposita v Nada-
nje Selo, Jožef Koželj iz Planine v Št. Vid
pri Zatični in Jožef Leben iz Košane v
Slavino.

Slovenski abstinentje v Rimu. Pretekli
ponedeljek se je odpeljala v Rim deputa-
cija petih slovenskih abstinentov, da se
pokloni z drugimi deputacijami sv. očetu
Piju X. v Rimu. Deputacijo vodi g. svetnik
Janez Kalan.

Stolni dekan v Mariboru umrl. V čet-
rtrek, dne 16. aprila je umrl v Mariboru g.
dr. Ivan Mlakar, stolni dekan in kanonik.
Zadela ga je kap na možgane. Rojen je bil
pokojnik l. 1845. v Št. Lovrencu na Drav-
skem polju. Bil je mož blagega srca in
radodarne roke. Veliko je storil zlasti za
prosper katoliškega tiska.

Laški zunanji minister pozdravljen v
hrvaškem jeziku. Pretekli teden se je mu-
dil v Opatiji laški zunanji minister Di San
Giuliano. Župan občine Opatija, dr. Stan-
ger ga je pozdravil v hrvaškem jeziku. Mi-
nister mu je dejal, da ga je razumel, ker
zna rusko govoriti. Vprašal je tudi župana,
kakšne narodnosti so njegovi občani. Žu-
pan mu je povedal, da so skoro sami Hr-
vatje. Korajžen župan!

Belokranjska železnica. Prvi vlak
belokranjske železnice bo odšel iz Novega
mesta dne 16. maja. Otvoritve železnice se
udeleži tudi eden dunaiskih cesarskih nad-

vojvod. Slavnostni obed bo v Karlovcu na
Hrvaškem.

Pavšler pogorel. Kranjski vodokupec
Pavšler, ki je tožil Kranjsko deželo za en
milijon 600 tisoč kron, je pogorel tudi v
Gradcu pri višjem sodišču s svojo tožbo.
Pavšler si je na lepem izmislil, da je dežela
kupila od njega vodne sile za 1,600.000 K
in da mu jih mora tudi plačati. Na Kranj-
skem ne ve živa duša ničesar o tej kupčiji,
ne deželni zbor ne odbor ne glavar; zato
je čudno, da pripušča sodna oblast sploh
take tožbe in jih ne zavrne. Pavšlerja tožba
itak nič ne stane, ker se toži na ubožen
list, deželi Kranjski pa napravlja s tem
samo nepotrebne stroške. S Pavšlerjem
držijo vsi slovenski liberalni listi in se dero
na deželo, zakaj mu denarja ne izplača.
Kranjski liberalci venomer zabavljajo čez
deželno upravo, češ, da ne zna gospodariti,
v isti sapi pa zahtevajo, naj deželni odbor
1 milijon 600 tisoč kron kar tje vrže. Ali
se ne pravi to iz Kranjcev norce briti!

Občni zbor kmečke zveze za ljubljansko
okolico bo v nedeljo, dne 26. t. m., ob
10. uri dopoldne v dvorani Ljudskega do-
ma v Ljubljani, Streliška ulica 12.

Romarski vlak na Trsat, ki ga je na-
znanila moška Marijina družba pri sv. Pe-
tru v Ljubljani, se je preložil zavoljo na-
stalih zaprek in ne pojde 6. aprila. Spo-
ročilo se bo v časopisih, kdaj bo šel. Spre-
jemajo se pa priglasi še naprej. — Vod-
stvo vlaka.

Romarski vlak na Sveto goro. Udele-
ženci naj si nemudoma vsaj do 1. maja pri-
skrbe vozne listke, ki se dobijo na Dobra-
vi pri velec. g. Mimi Rant (na pošti), v Zg.
Šiški št. 32 (pri Smodinu) in v frančiškans-
kem samostanu v Ljubljani pri vratarju.
Romarji z Gorenjskega naj se pa prijavijo
pri p. Marijofilu Holeček, frančiškanski
samostan v Ljubljani vsaj do 5. maja. Na-
tančni spored in cene se razvidijo iz »Do-
moljuba« št. 14 od 2. aprila 1914.

Ljudska posojilnica v Ljubljani v letu
1913. Ljudska posojilnica je imela občni
zbor dne 6. aprila. Hranilni vlog je imela
koncem leta 1913 za 21,175.264 K 20 vin.
Čistega dobička je napravila za 134.098 K
82 vin. Denarni promet je znašal v pre-
teklem letu 75,211.597 K 11 vin. Lastnega
premoženja ima posojilnica 719.203 K. Za
varnost hranilnih vlog garantira dežela
Kranjska.

Velik morski som. V Adrijskem
morju nedaleč od Umage na visokem
morju se je zaletel v ribiško ladjo, na ka-
teri je bilo 5 mož, 11 metrov dolg morski
som. Ladjo je tako nagnil, da je zajela
vodo.

Podgana objedla otroka. V Krminu je
gospodinja Gasparuti kratek čas brez nad-
zorstva pustila svoje trimesečno dete Her-
mino; ko se je vrnila, je videla, da je pod-
gana odglodala deklinci nos in ušesa. Otrok
je sicer izven smrtno nevarnosti, toda za
vedno izkažen.

Blížajo se srečni časi za one cenjene
čitatelje, ki na podlagi današnje priloge
glavnega zastopstva srečkovnege oddelka
Češke industrialne banke v Ljubljani (zastopnik za »Slovensko Stražo« g. Valentin
Urbančič, Ljubljana) naroče izborna sku-
pino 5 srečk na 62 mesečnih obrokov po

5 K 25 vin., oziroma skupino treh srečk na
62 mesečnih obrokov po 3 K 25 vin., kajti
že en sam glavni dobitnik jim odvzame
skrb za bodočnost, dočim se jim v srečnem
slučaju zamorejo pripetiti tudi še nadaljni
dobitki. Mesečni obroki za te izborna iz-
brane srečke, ki imajo svojo trajno denar-
no vrednost, so zares nizko nastavljeni,
vsled česar je vsakomur, ki hoče na varen
način poskusiti svojo srečo s srečkami,
dana k temu izvanredno ugodna prilika.
Ker izhaja ponudba od velike in zanesljive
slovsanske banke, jo priporočamo.

Hčere umorile svojo mater. Iz Bre-
žic poročajo, da sta 9. t. m. 60 letno pre-
vzitarico Amalijo Devšic umorili njeni
dve hčeri, posestnici Neža Horvatič in Te-
rezija Fiđer s pomočjo soproga prve.
Med hčerama in materjo, ki je živela pri
svoji hčeri Neži Horvatič, je trajalo že
dalje časa sovraštvo, ker zakonski Horva-
tič in Fiđer niso hoteli materi plačati že
dalje časa neke dolžne vsote. Dne 9. t. m.
je došlo vnovič do prepira in stara žena
je pobegnila v bližnji gozd. Hčeri in zet so
ji sledili, vrgli v gozdu na tla in jo zadu-
šili. Morilki in morilca so izročili sodišču.

Žrtev burje. Hlapec Jožef Četmelj
pri županu Bratini na Ustju je v sredo
zvečer peljal v največji burji voz sena od
doma proti Gorici. Ob pol 9. uri je peljal
mimo Ceste. Burja je tulila okoli voglov,
in ko so slišali ljudje mimo peljati voz, se
je marsikdo stisnil pod odejo in pomilo-
val popotnika v tem slabem vremenu. —
Okoli 10. ure je moralo biti, ko je pod Čr-
ničami zagrabil vrtnec voz in ga preobr-
nil. Kratek jek in hitro je moralo biti kon-
čano. Konj je otepal in prestrašeno slutil,
da se je moralo nekaj zgoditi. Ljudje pa,
ki so dvignili voz, so dobili pod njim kle-
čečega človeka. Glavo je imel položeno
ob cestni kamen in na levi strani popol-
noma zmečkano. Trdo ležišče za reveža
ob smrtni uri! Pred 14 dnevi je odpeljal
ženo v umobolnico, na cesto sta vržena od
neusmiljenega življenja dva nedorasla
otroka v nežni mladosti.

Roparski napad na pismonošo. Ne-
znana roparja sta napadla na velikonočni
torek pismonošo Poljanca, ki je nesel po-
što iz Ajdovščine na Otlico. Da bi jih pi-
smonoša ne spoznal, sta se našemila. Po-
ljanca sta ustrelila v nogo, mu prerezala
torbo in mu vzela iz torbe dvatisoč kron.
Obstreljenega pismonošo, ki je izgubil
mного krvi, je našla neka ženska. Napa-
dalce zasleduje orožništvo, ki je dobilo na
pomoč dva policijska psa. Sledila sta na-
padalca do luknje, kjer izvira Hubelj. Psa
sta takoj šla v luknjo in se vrnila šele čez
pol ure. To bi značilo, da sta se napadalca
skrila v luknji. Zato orožniki in vojaki
stražijo vhod v luknjo noč in dan.

Smrt starega moža. V Logih na Ka-
nalskem na Goriškem je umrl Lovrenc
Bajt, star 97 let in 8 mesecev. Bil je skoro
do zadnjega zdrav.

Vsled burje pogrešajo v Trstu 6 ladij.
V Trstu je minule dni razsajala huda burja.
Pri Sv. Križu je v sredo lovilo več ribiških
ladij sardele, a vihar jih je na visoko morje
zagnal. Šest jih še zdaj pogrešajo, sedmo
ladjo so pa 15. t. m. zvečer našli v Gra-
dežu in so moštvo rešili. Usoda ostalih
šestih ladij s 24 možmi ni znana.

Iz Strmca. V petek je našo malo vas presenetila žalostna novica. V Rahlju je v državnem rudniku ubilo obče priljubljenega posestnika in rudarja Gašparja Vencelj. Pokojni je bil blaga in mirna duša. Bil je oče policijskega stražnika M. Vencelja, ki slušbuje v Ljubljani.

Škodljivci vinogradov. V noči na 15. t. m. je bilo v poreški okolici v Istri porezanih trt v skupni vrednosti 4500 K, in sicer: Antonu Čerjak v Čerjakih za 2500 K, Ivanu Bajko pri Deličih za 1600 K, Josipu Blažević iz Poreča za 410 K in Antonu Geržinič iz Poreča za 30 K. Zločincev teh razbojstev nikoli ne morejo izslediti, zato so vedno bolj drzni.

Štajerski kmetje. Katoliško društvo štajerskih kmetov je imelo 14. aprila v Gradcu svoj občni zbor. Društvo šteje 49.200 članov. Njihova kmečka blagajna je imela v preteklem letu blizu 33 milijonov kron prometa in napravila blizu 100.000 K dobička.

1050 agentov pred sodiščem. Avstrijska sodna oblast je uvedla kazensko preiskavo proti 1050im osebam, ki so spravljale vojaški oblasti podvržene fante iz Avstrije v Ameriko. To bo tožba!

Po zraku telovadijo. Pri Aspernu blizu Dunaja imajo letalci svoje polje, kjer vzletajo v zrak in se po zraku vozijo. Ob velikonočnih praznikih so pa zračni letalci delali take komedije po zraku, da človek zares dvomi, če je v njihovih glavah vse v redu. Tako sta se dvignila v zrak francoska letalca Lemonier in Borhis. Ko sta prišla 400 metrov visoko, skoči Borhis ven iz letala, "da bi poskusil neki zračni padalni stroj. Seveda je priletel na tla, si zlomil obe nogi in se pobil do smrti. Tudi Lemonier je padel; letalni stroj se mu je ves razbil, on sam je pa še pravočasno skočil z letala in se smrtno nevarno pobil.

61 hiš je zgorelo v vasi Akiha na Ogrskem dne 16. t. m. Velik vihar je netil požar. Dve osebi sta zgoreli. Škode je tri sto tisoč kron. Zažgali so otroci, ki so se igrali z vžigalicami.

Katoliška cerkev. Po koledarju, ki so ga izdali pallostinski očetje, šteje katoliška cerkev 301.087.152 duš. Nadškofij in škofij je vseh 1257, od teh jih je v Evropi 637 latinskega in 17 vzhodnega obreda. V Italiji sami je 286 škofij. V Rimu samem je 57 župnij, 365 cerkev in kapelic, 87 moških in 122 ženskih samostanskih naselbin. V Rimu živi 550 svetnih in 890 redovnih duhovnikov. Katoliških deških šol imajo v Rimu 11 s 1095 in 19 ženskih s 3360 otroci. Vse druge šole so državne brez veronauka.

Pomenljiva dvajsetletnica ameriškega slovenskega društva. Dne 2. aprila je praznovala Kranjska slovenska katoliška jednota v Jolietu, država Illinois, dvajsetletnico svojega obstanka. Ustanovil je društvo župnik F. Sušteršič dne 2. aprila leta 1894. Jednota šteje danes 127 društev z 12.364 člani in ima nad 300.000 dolarjev premoženja (1.500.000 kron). Tekom 20 let je razdelila podpore 934.168 dolarjev, torej nad 4 milijone kron. Jednota je najmočnejše in najboljšo slovensko podporno društvo v Zedinjenih državah.

Čudna znamenja. Pastor Felden je poučeval v Bremenu 410 dečkov in deklic od 12. do 14. leta za birmo. Nekega dne ga vpraša v višjem oddelku starejši učenec, čemu od Boga vedno govori, ko ga vendar ni. Ko vpraša pastor cel razred, če je še kdo te misli, kakor omenjeni učenec, je vstalo od 50 otrok 49, češ, da v Boga ne verujejo. Pastor je nato zastavil to vprašanje na vse otroke. Od 410 otrok jih je odgovorilo 370, da v Boga ne verujejo. 26 jih je verovalo, 14 jih je pa reklo, da se tega ne more vedeti. Sadevi brezverskih pastorejv in znamenja hirajočega protestantizma.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, za katere jamči dežela Kranjska, in jih obrestuje po 4³/₄% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

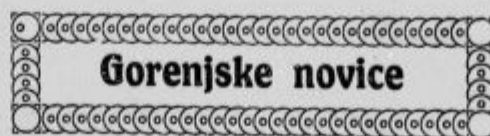
Glej inserat!

Zahvala. Vsem, ki so nama pomagali v veliki požarni nesreči dne 29. marca t. l. se najiskreneje zahvaljujemo. Hvala hrabrim gasilcem in vsem dobrotnikom! Posebno zahvalo sva pa dolžna naši domači „Zajemni zavarovalnici“ v Ljubljani. Takoj drugi dan se je škoda ocenila in tudi takoj izplačala v najino popolno zadovoljnost. Raditega je najina dolžnost, naš domači zavarovalni zavod prav toplo priporočati. Pravi prijatelj se spozna v nesreči! Zato proč od tujih zavarovalnic. Svoji k svojim!

Šmartno ob Savi, 14. aprila 1914.

Valentin Plevnik, l. r. † Helena Plevnik,
po Mariji Cerar l. r.

A. Presetnik, l. r. Ivan Plevnik, l. r.
posestnik št. 1, priča. posestnik št. 3, priča.

Gorenjske novice

g Bodešče pri Bledu. Cerkvico sv. Lenarta smo prenovili in pri tej priliki se je odkrilo mnogo starodavnih fresk, ki so bile popolnoma pobeljene. Prenovili pa so se tudi oltarji, zakar smo dobili podporo od države. Tako je dobila cerkvena veliko prijaznejše lice. Vrh tega pa smo kupili še druge zvonove, ki so bili prej v podružnici sv. Andreja na Rečici. Zvonovi so prav lični in se v dobrem stanu ohranjeni, vendar nekaterim niso všeč, zato tudi nočejo plačati svojih deležev. Vsem drugim pa, domačinom in okoličanom, ki so dobrohotno prispevali, bodi na tem mestu izrečena najtoplejša zahvala.

g Bohinjska Bistrica. Ko sta bila na Veliki četrtek v spremstvu gospoda župnika 2 kmetska strokovnjaka, 1 od poletnega odbora, drugi pa od deželnega odbora, pri nas na ogledu, je bilo veliko zanimanja in povpraševanja, zakaj se pač gre. V zadnjem »Domoljubovem« članku »Gospodarski napredek v Bohinju« smo pa natanko zvedeli, kake namene so imeli ti gospodje pri svojem pohodu. To je pa res, nazadnje nam ne bo drugega ostalo kot edino le živinoreja. Zato se bo pa treba pobrigati za vsako živino posebej. Umi živinorejca bo natanko vedel, koliko mu nese vsaka žival, koliko mu da mleka, koliko se mu zredi, da ve, koliko odstotkov mu nese ta kapital, katerega ima v hlevu. Že v šoli se bo treba učiti in vaditi v tem knjigovodstvu. Da se dvigne živinoreja, se naš občinski odbor poteguje, da se na Bistrici nastavi živinozdravnik. Zlasti poleti, ko je vsa živina na planini, je potrebno, da imamo v slučaju kake nesreče pomoč blizu. Seveda ga nam deželni odbor sedaj še ne more dati, ko jih tako primanjkuje. — Jako umesten bi bil pri nas tudi kak planinski tečaj, na katerem bi se poučevalo o vsem, kar je živinorejcu treba vedeti na planini. Izobrazila bi se v tej stroki zlasti moška mladina, ženske naj pa nikar ne delajo po planinah, pa bo v vsakem oziru bolj prav. — Kakor čujemo, misli naš gospod župan po naročilu gospoda deželnega instruktora v ta namen sklicati sejo, da može že pred shodom živinorejcev povedo svoje misli ter izrazijo svoje želje. Zadnji čas je bilo toliko besedičenja in prerekanja pri nas radi šole. Občinski odbor je pa tudi to vprašanje rešil tako, kakor je edino prav za naše krajevne razmere. Na predlog gospoda župnika je sklenil, da je za tako štirirazrednico, na kateri bi bil v I. in II. razredu poldneven razdeljen pouk, v III. in IV. razredu pa dopoldanski nerazdeljen pouk, ker edino taka ureditev pouka bi bila umestna in mogoča za naš kraj. — Ta teden končamo gospodinjski tečaj za deklice ponavljalne šole, ki se že drugo leto vrši po službi krajnega šolskega sveta. Mnogi so se hodili učiti in občudovat, kako lepo je vse urejeno pod vzornim vodstvom gospodične Zemljanove. Upamo, da ga prihodnje leto še otvorimo. Likvidacijski odbor je prodal hotel Triglav za 250.000 K. Lastnik bo vse popravil in prenovil, da tembolj ustreže svojim gostom. Nekateri so se že bali, da se proda v vojaške namene. Bohinjci se tega bojimo, kajti potem bi izgubila naša bohinjska idila, pa še kaj drugega.

g Iz Poljan nad Škofjo Loko. V nedeljo, dne 19. t. m., smo imeli v našem

izobraževalnem društvu prvo javno predavanje. Govoril nam je naš poljanski rojak g. dr. Aleš Ušeničnik, ki nam je v svojem govoru pokazal, kako je dandanes tudi za kmetskega človeka potrebna izobrazba, in sicer izobrazba duha in prav posebno izobrazba srca. Poslušalci, katerih je bilo za naše razmere precejšnje število, so sledili z zanimanjem prepričevalnim besedam gospoda govornika. Prepričani smo, da je šel ta govor vsem navzočim do srca in da so se vsi razšli s trdnim prepričanjem v srcu, da je naše izobraževalno društvo res prepotrebna in prekorišna naprava, kjer bodo vsi, starejši in zlasti mlajši, zajemali pravo izobrazbo, pravo oliko. Le Bog daj, da bi se vsi možje in mladeniči ki imajo še smisel za dobro in pošteno, oklenili društva, ki naj postane nekako ognjišče prave krščanske izobrazbe in poštene zabave za poljansko faro.

g Iz Radovljice. Deželni odbor je priredil v Radovljici dne 15. in 16. aprila šolsko - vrtnarski tečaj za učitelje radovljškega in kranjskega okraja. Tečaja se je udeležilo 22 učiteljev in učiteljic. Tečaj je vodil deželni sadjarski nadzornik g. Martin Humek. Predavanje je imel deloma v šoli, deloma na šolskem vrtu. Vsi udeleženci so hvalili njegovo veliko strokovno znanje in njegova praktična navodila, kako napraviti iz šolskih vrtov vzorne vrtove. Znano je, da kažejo v nekaterih krajih šolski vrtovi zelo žalostno podobo, deloma vsled nezanimanja nekaterih učiteljev samih za vrtove, deloma ker tu in tam krajevni šolski sveti šolskim vodstvom ne daje na razpolago primernih prostorov, niti v to potrebnih gmotnih sredstev. V prihodnje bo treba vsekako ravno šolskim vrtovom posvečati večjo skrb. Namerava se na deželi preosnovati nadaljevalna ponjavna šola v nadaljevalno - kmetijsko šolo, kjer se bo ponavljalcem podajalo več strokovnega kmetijskega pouka. Podlaga temu pouku in prevažni nazorni pomoček bodo ravno lepo urejeni šolski vrtovi. Tu bodo učenci gledali, kakšni morajo biti vrtovi in tu se bodo tudi praktično poučevali posebno o sadjereji, katera je v naši deželi kljub ugodnim razmeram le na zelo nizki stopinji in premalo koristi kmetovalcem donaša. Zato pa morajo biti naši kmetovalci posebno hvaležni deželnemu odboru, da se tudi za to zanima in vse stori, da kmetom pomaga do boljše prihodnosti.

g Živinorejska zveza za kamniški politični okraj bo tudi letos sprejemala živino na Kriško planino. Člani živinorejskih zadrug v kamniškem političnem okraju se opozarjajo, da čimprej priglase svojo živino za planinsko pašo na naslov: Živinorejska zveza na Homcu, p. Radomlje. Za razvoj in pospeševanje živinoreje je paša neobhodno potrebna; zato se poslužite prilike, ki se vam nudi. Jemlje se le plemenska živina, in sicer se plača za živino pod 2 leti staro 10 K, za živino nad 2 leti staro pa 13 K. Živinorejska zveza sprejme v planinsko pašo 20 glav živine manj kakor lani, zato zviša pašnino od glave po 2 kroni. Paša za plemensko živino ni samo koristna, ampak tudi potrebna, ker je

pašna živina bolj utrjena in tudi v kupčijskem oziru več vredna. Kdor hoče svojo živino dati na zadržni pašnik v Šmarci, naj to čimprej stori. Od sv. Jurija do kresa se sprejema le ona živina, ki pojde o kresu na planino. Za vsako glavo se plača dnevno 20 h. Priženite živino čimprej na zadržni pašnik v Šmarco.

g Izpod Storžiča. Imeli smo dosedaj nestalno aprilovo vreme. Medtem ko je v dolini deževalo in pihal mrzli veter, je pokrili sneg naše gorske vrhove in pobelil večkrat tudi nižje ležeče strmine. Dež in mrzli veter sta nekoliko zadrževala hitro spomladansko rast. Žitno polje kaže lepo in zlasti sadno drevje obeta obilno se razcveteti. — Pretekli mesec je umrl zvest naročnik in bralec »Domoljuba« Janez Robljek v Bašlju. Rajni »Mešanov oča«, mož stare korenine, je bil dober in vzoren gospodar. Njegova modra beseda je mnogo izdala pri sosedih in vsej soseski. Užival je splošno spoštovanje pri ljudeh. Bil je preje več let župan in odbornik obširne preddvorske občine. Vsakomur je rad ustregel z dobrim nasvetom ali drugače. O njegovi globoki vernosti pa bodo pričala še poznejšim rodovom znamenja ob potih, ki jih je dal več postaviti.

g Iz Zg. Tuhinja. Dne 7. aprila t. l. se je zaključil tu gospodinjiski tečaj, ki se ga je udeleževalo 21 deklet pod vodstvom gđc. Minke Odlasek in gđc. Rožnik. Skušnji in razstavi je prisostvoval v imenu deželnega odbora gospod kanonik in poslanec Lavrenčič. Čudili smo se, kaj se doseže v pičlih dveh mesecih. Hvala deželnemu odboru, kakor tudi za vodovod, ki nam dovaja od lanske jeseni izvrstno studenčnico v hiše in vas. Ali je slučaj, ali je zdrava voda vzrok, resnica je, da že od 27. avgusta 1913 ni bilo odraslega mrliča, samo dva otročička sta umrla v tem času.

g Iz Tržiča. V enem dopisu smo že omenili tatvine, ki se dogajajo zadnji čas v tržiški okolici. Pretekle dni so skušali vlomiti tatovi v prodajalno na Kilarci. Ropot je zbudil domače, ki so prepodili tatove. — G. stavbeni podjetnik Curk je že pričel z zidanjem novega Ljudskega doma, ki bo stal tik dnevnega zavetišča. Delo gre hitro izpod rok. Stavba utegne biti zgrajena do septembra. — Delo za zgradbo klavnice se že razpisava; tudi nova šola se bo gradila tekoče leto. Hišo posojilnice, v kateri je bilo nastanjeno društvo sv. Jožefa, je kupila soproga gospoda župana gospa Fani Ahacič.

g Zajasovnik pri Trojanah. Preteklo soboto je pri tukajšnjem posestniku Martinu Novak, podomače pri »Ceretu«, začelo goreti pod hišo v listnjaku. V veliki nevarnosti je bilo vse gospodarsko poslopje. Da se ogenj ni razširil, se je treba zahvaliti požarni brambi iz Trojan, ker je tako hitro prihitela na pomoč. Zatorej vrlim gasilcem izrekamo v prvi vrsti najvljudnejšo zahvalo.

g »Kmečka zveza za Zasavje« je imela na Belo nedeljo na Vačah svoj ustanovni občni zbor, na katerem so mnogoštevilni člani soglasno izvolili za načelnika Tita Strmljana z Mačkova. Istotako je bil

soglasno izvoljen za blagajnika posestnik Janko Zajec iz Kostrevnice in za tajnika benefikat Fran Majdič z Vač. Ostali odborniki so bili izvoljeni tako, da so župnije: Vače, Sv. gora, št. Lampert, Sava, Kolovrat in Hotič sorazmerno v odboru zastopane. Navzoči litijski župan g. O. Bric je v glavnih potezah načrtal pomen nove kmečke zveze za zasavsko pogorje, na katero so zadnji čas najhuje navalili liberalci. Novi načelnik je nato otvoril prvi shod, na katerem je o političnem položaju in o deželnem gospodarstvu ter skrbi S. L. S. za blagor kmeta govoril naš poslanec gospod dr. L. A m p e tako poljudno in prepričevalno, kakor samo on zna. Zborovalci, katerih je bilo blizu poldrugsto, med katerimi so bili okoliški župani in veliko število najuglednejših posestnikov, so govorniku navdušeno pritrjevali in izrazili popolno zaupanje. Tako krasnega shoda še nikoli ni bilo na Vačah. Dal Bog, da bi nova Kmečka zveza započela delo, ki bi bilo začetek vsestranskega napredka v zasavskem pogorju!

Dolenjske novice

d Dolenja vas pri Boštanju. Naše ribiče je zadelo letos neprijetno iznenadenje. Oblasti, ki ne store nič, če drugod vsled odpadkov kake tovarne pogine na tisoče plemenitih rib, so izdale zelo stroge odredbe v varstvo rib najslabše vrste, ki se drstijo v Mirni. Ker se loviti ribe ne brani posestnikom, ki imajo za to že stare pravice, pomenijo predpisi o novih redkih mrežah naravnost nepoznanje razmer. Ko bi se hodili v Mirno drstit zajci, bi bila stvar upravičena; ker pa so to navadne ribe, ki imajo svojo primerno obliko, se pravi s takimi mrežami jih loviti toliko, kakor iti nad zajca z grabljami. Marsikomu se je stvar smešna zdela, toda ko so začeli orožniki neusmiljeno pobirati mreže, ki niso odgovarjale predpisom, se je marsikdo jezil, češ, čemu se nam delajo nepotrební stroški! Povrhu pa še graščinski uslužbenci razburjajo ljudi o namišljenih predpravilih na mostu, katerih ni. To priliko bi radi porabili hujskači, trdeč, da je deželni odbor izdal take določbe. So ljudje, ki mislijo, da je gospod dr. Lampe kriv, če toča pobije! Deželni odbor seveda nima s to zadevo nič opraviti, pač pa so naši poslanci zato tukaj, da posredujejo pri vladi za svoje volilce. Zato pridejo pogosto med nje, da poizvedo za njihove želje. Tudi v Boštanj pridejo, ali namesto da bi se takrat možje z njimi pametno pomenili, se navadno zgodi, da nekaj neodgovornih nemanicev prevpije vsak pameten posvet. S tem se škoduje čeli fari, kajti postave gredo svojo pot, preko kričanja. V tem slučaju je bil pisec teh vrstic pri g. kom. svetniku Povšetu, kateri mu je obljubil posredovati pri vladi v korist ribičem, da jim varuje stare pravice in jim povrne storjeno škodo.

d Draga. Občinske volitve so se vršile v Dragi pri Višnji gori dne 5. aprila; te volitve so bile prve na Kranjskem že za

drugo triletno dobo po novem zakonu. Županom je bil izvoljen soglasno Jožef Erjavc, fotograf in cestni načelnik.

d Dvor pri Žužemberku. Neprijeten obisk smo imeli zadnji četrtek ponoči. Neznani uzmoviči so vlomili v trgovino g. Savelija in so jo temeljito »prezračili«. Odnegli so pet kartonov najfinejših svilenih robcev, mnogo ženskega in nekaj moškega blaga, veliko otroških čevljev, nekaj sira in vso zalogo sardin. Ker se je bližal petek, so se torej za postni dan dobro preskrbeli. Denarja niso dobili mnogo, ker ga je bil gospodar k sreči zvečer pobral in vzel s seboj v sobo. Odnegli so le štiri kronice, drobiž so pa pustili, kajti uzmoviči so bili »fina ljudje«, ki so samo boljše blago pobirali. Naredili so do dvanajststo kron škode, katere pa g. Saveli ne bo dosti čutil, ker je bil proti vlamu zavarovan. Da bi se dobro podprli za daljno pot, so jo uzmoviči mahnil še na sosednji Vinkovrh, kjer so vlomili v Petkovo klet, iz katere so pobrali ostanke »žegna«, pet hlebov kruha, par steklenic žganja in vrečo ovsu. Ker niso imeli potrebne sprave, so spraznili vrečo moke, katero so stresli na kup, v vrečo pa pobasali ukradene jestvine. Ker so po moki hodili, so pustili v nji natančne sledi opank, katere kažejo, da so bili uzmoviči najbrž iz zlahte Brajdičev in Hudorovičev. Ker jim je šlo vse tako po sreči, so postali ponosni, pa so se hoteli tudi boljše obleči. Zato so obiskali še Jernejčeve, kjer so sneli lojternico z voza in so po nji šli skozi okno v zadnji konec hiše ter pobrali vso praznično obleko vsem, kar jih je pri hiši. Okradli so celo revnega pastirčka, ki nima ničesar drugega, kakor obleko, pa še te ni odslužil. Gotovo bi jih bilo sram, ko bi vedeli, kakega ubožčka so spravili v nesrečo! Po končanem delu so se na Petkovem vodnjaku okrepčali z žegnom in rakijo, ki jim pa menda ni bila dosti fina, ker so jo pustili skoraj polno steklenico pri kapelici na Donu. Tu so ukradene stvari najbrž znesli na voz, ki so ga morali imeti s seboj, ter jo odkurili na daljno pot, katero jim bodo pa menda kmalu okrajšali orožniki, ki pridno zasledujejo neljube goste. Kakor se čuje, so uzmoviči poskušali svojo srečo tudi v pisarnah g. Javornika v Soteski in na Jami, pa niso mogli do denarja in so v jezi samo knjige razmetali. Na vsak način bodo morale poklicane oblasti malo bolj paziti na različne »popotne obrtnike«, katerih po naših cestah nikdar ne manjka. — Pameten sklep je napravil naš krajni šolski svet. V sporazumu s šolskim vodstvom in občinskim odborom je odredil, da dobivajo od novega leta sem otroci vse šolske potrebščine, razen učnih knjig, v šoli. Doseženo je s tem dvojje: učenci z zvezki, svinčniki in peresi veliko previdneje ravnaajo in ničesar ne izgubijo, starišem pa ni treba prenesto dajati otrokom krajarjev, katerih veliko je šlo namesto za šolske reči, za »ceglanje«, sladkorčke ali pa celo za žvepljenke, s katerimi so se otroci igrali in večkrat, žal, tudi preveč zakurili. — Naš liberalni Klinc se je zopet pokazal imenitnega »ljudskega prijatelja«, kot kakršnega se rad proslavlja v liberalnih časnikih. Ta prijatelj naših žepov

ima poleg vseh mogočih »kšeftov« tudi mesarijo. Ker je pa pri tej obrti postopal tako, da se je celo njegov zvesti somišljenik Ponikvar iz Brezja pritoževal, češ, da mu Klinc dela konkurenco, so ga seveda skoraj vsi odjemalci pustili. Iz jeze je pa poslal pred velikonočnimi prazniki na okrajno glavarstvo dopis, v katerem toži kmete, kateri so vsled kake nesreče zasilno klali doma in razprodali meso, kakor postava sama dovoljuje. Klinc pa je na to hud in zahteva, da mora glavarstvo zasilno klanje prepovedati, češ da s tem kmetje delajo mesarjem škodo, pa tudi za deželo ga skrbi, ki bo dobila s tem premalo daca. Tak prijatelj kmeta je torej naš Klinc. To naj si zlasti volilci dobro zapomnijo, ker pri prihodnjih volitvah bo sladki Klinc zopet poln skrbi in ljubezni do kmeta!

d Na Kalu pri Dolih v litijskem okraju se je vnel dne 16. t. m. ob 3. uri popoldne hlev Ignacija Avbelna. Pogorel je hlev, pod, hiša, svinjak, kašča in svinjak soseda Janeza Avbelna. Ker je bil ravno semenj na Brezovem, ni bilo skoro nič ljudi v vasi. Zgorela sta tudi ena telica in en junc. Ker je ravno burja od nasprotne strani vlekla, ter so prihiteli bližnji sejmariji, se je posrečilo omejiti požar, da ni šla vsa vas.

d Iz Sv. Križa pri Kostanjevici. Umrl je dne 31. marca Janez Zakrajšek iz Broda. Bil je skrben gospodar in že več let zvest naročnik »Domoljuba«.

d Krka. Pred enim mesecem so odstopili iz občinskega odbora vsi odborniki S. L. S., dvanajst po številu. In sedaj jih je le še trinajst, vsi liberalci. Ker niso naši prišli nič do veljave v odboru, čeprav so kaj koristnega napravili in je faktično v občini naša večina, ker smo pri volitvi mi zmagali z 13 odborniki. Potem je odstopil od nas eden in imajo seveda sedaj liberalci večino. Upamo, da bo deželna vlada razpustila občinski odbor, ker tako se ne da več vladati. — Kaj je pa z Orli, ali jih ni več? Fantje, ne pustite, da bi razpadlo to prekornostno društvo!

d Št. Janž na Dolenjskem. Velikonočna procesija na nedeljsko jutro se je izvršila nad vse lepo. V lepem redu se je v krasnem pomladanskem jutru pomikal sprevod z vsemi korporacijami, kar jih je v Št. Janžu. Najbolj se je postavil orlovski naraščaj, ki je prvič nastopil s 17 člani. Lepo podobo so nudili člani Orla, ravnatako »Bogumile« v svojih ljubkih krojih. — Na Velikonočni ponedeljek je cerkveni pevski zbor napravil zlet v Trebnje, kjer so predstavljali »Desetega brata«. Po popolnoma uspeli predstavi, kjer so se navzoči šentjanci veliko naučili za svoj oder, se je razvila zelo animirana zabava.

d Št. Jernej. Običajna budnica orlovske godbe na velikonočno nedeljo je letos izostala na velikansko jezo kluba šentjernejskih fantov. In zakaj bi tudi ne bili jezni, ko so jim Orli ves načrt preperečili! Trudili in vadili so se dolgo časa na svoje »čedne instrumente« na Majzeljnovem kostelu in še posebno ob nedeljah v postu pred deseto uro, ko so ljudje šli k sveti maši, da so jih videli in slišali. Pa ves njih trud je bil zastonj! Brulčev Pepe, koman-

dant te godbe, je že ob treh zjutraj čakal na svoje tovariše - muzikante, pripravljen, da gredo delat konkurenco orlovski godbi. Orlov pa ta dan ni bilo, tako je pa tudi Brulčeva garda izostala, da bi se še bolj ne »proslavila« kot je že. Pa glej ga šmenta! Orli so še bolj razgrel žolč tem klubovcem in jim podvojili jezo, ker so jih tako ukanili in napravili budnico na velikonočni ponedeljek v splošno odobravanje faranov. — Zlobni liberalni jeziki si rijo laž, da so občinske doklade v Št. Jerneju 32 odstot., češ na ta način morda se ujamemo kakega nerazsodnega človeka, da bo volil z nami pri občinskih volitvah. Koliko je resnice na tem? V teh zlobnih besedah tiči edino ta resnica, da bi liberalci napravili take doklade, če ne še večje, če bi prišli do krmila pri občini! V resnici pa znašajo občinske doklade letos samo 18 odstotkov, in to naj si dobro zapomnijo liberalni kričači! Kdor pa še ne verjame, se lahko prepriča o istinitosti tega pri občinskem uradu v Št. Jerneju ali pa pri davčnem uradu v Kostanjevici.

d Škocijan pri Mokronogu. Ker liberalci niso mogli za Veliko noč napraviti škandala, so ob začetku procesije čakali iz svojih temnih kotov. Procesija je bila na veliko jezo liberalcev lepa in veličastna kakor že zdavnaj ne. — Veliki ponedeljek popoldne so se pa liberalci postavili pri Cinkoletu v takencu. Sprevideli so namreč, da z dokladami hujskati ne morejo več. Kajti če povedo resnico, pravijo ljudje: »Prav je narejeno«. Če pa lažejo, jim zadoni na sicer uglajena ušesa: »Lažnjivci!« Zato so odločili: »S palico nad klerikalce, ker lagati več ne pomagajo«. Z gorjačami oboroženi so pili na korajžo in čakali, da pride kateri gospodov kaplanov; ko je pa prišel, so se lotili nekoga drugega, češ da je »oberčuk«. Med njimi je bil tudi izgubljeni žandar Jenič, ki se toži z očetom. Ta bi tudi rad gospodaril čez sososko sv. Tomaža in Goriško vas, zlasti pa čez deželo Kranjsko, ker na svoji kmetiji kljub penzijam tako dobro gospodarji, da ga je Slanc zarubil.

g Iz Št. Lovrenca. Občni zbor mlekarne v Št. Lovrencu se je vršil v nedeljo, 19. t. m., v novem pitališču. Iz vseh sosednih pa tudi daljnih krajev je prišlo toliko gospodarjev in gospodin, da je bil obširni krmilni prostor skoro popolno poln. Bilo je nad 200 zborovalcev. O delovanju mlekarne je poročal načelnik; župnik Rožnik je poročal za nadzorstvo in priporočal novi način pitanja. Lastni dobiček mlekarne je prav lep; pitališče je v prvih petih mesecih delovanja doneslo 2000 K čistega dobička. Glavni in najbolj zanimivi del zborovanja je bil seveda pregled pitališča, živali in krmljenja. Zid je lahak, le 20 cm debel, svinjaki brez stropa, z dvojno streho, okna iz žičnega stekla vzdana, zračenje po velikih zračnikih skozi streho in malih odprtinah v stenah vzgledno. V najhujšem mrazu je bila prav primerna toplota v pitališču. Nato so se pokazale posamezne živali, vse krasno razvite, kakor jih niso naši kmetje v taki starosti še nikdar videli. Tri mesece stare živali imajo po 40 kg.

6 mesecev po 100 kg; plemeni mrjasci in svinje, kakršnih se pri nas nikjer ne dobi. Z velikim zanimanjem so gledali gospodarji in še bolj gospodinje te plemene in pitane živali. Posebno so vsem ugajale lepe plemene svinje in črni, pa krasno zaliti berkširci, ki kljub mali postavi dosežejo znatno težo. Nato smo jim pokazali krmljenje, ki se izvrši trikrat na dan. Za 103 živali, ki tehtajo 5600 kg, se porabi enkrat 60 kg krme in nekaj mleka. Naše gospodinje nosijo cele pomijnike za eno samo veliko žival. Zdaj niso mogle verjeti, da bi ta mala množina zadostovala za vse. Vsaka je hotela videti, kako se stehta, zmeša, voda prilije, po koritih natrosi in potem še voda na pičo prilije. V tri četrt ure je bila priprava in krmljenje končano, vse živali so zadosti dobile. Vsi smo čutili, da je to nova vrsta gospodarstva, ki zna našim kmetom milijone novih dohodkov donášati. Ta način krmljenja ni le za velika pitališča, ampak tudi za navadnega kmeta. Nekateri so že začeli poizkušati, obneslo se je izvrstno. Najlepše živali se na dan izredijo za 1 do 1,5 kg. Novo pitališče obeta postati šola umnega pitanja v deželi. Oddali smo nad 50 lepih živali kmetom za plemo. Nekaj najlepših mrjaškov je še na razpolago. Gotovo se bo ta način krmljenja udomačil po celi deželi.

Notranjske novice

n **Na Dobrovi pri Ljubljani.** Nekdo iz Grabna, ki je mislil, da je cerkveni gozd »gmajna«, je dobil v torek velikega tedna za malo bukvice, ki jo je posekal, pri c. kr. okrajnem sodišču v Ljubljani 4 dni zapore. — Na velikonočni ponedeljek je prišlo na Dobrovo 300 salezijanskih gojencev z Rakovnika pri Ljubljani. Čedno so izvajali proste vaje. Ljubko jih je bilo gledati v prikupljivih kostumih. Njihova godba je svirala kakor kaka vojaška banda. Imeli smo užitek.

n **Polhov Gradec.** Velikonočni ponedeljek se nas je peljala večja družba proti Polhovemu Gradcu. Neposredno pred Polhovim Gradcem v Dvoru pa zagledamo korakati po cesti proti Polhovemu Gradcu šestorico ljubljanskih gospodičen-izletnic. Štiri gospodične so bile, vsa čast, dostojno oblečene, dve pa oblečeni v — moške hlače, oborožene s turistovsko gorjačo in opremljene z nahrbtnikom. Korakale so prav možato, češ naj nas Pograjci vidijo, kako se emancipiramo iz spon ženskega suženjstva. Dospete pa so v Polhov Gradec po 11. uri dopoldne. Kar je bilo ljudi doma, so privreli iz hiš. Da ni manjkalo od strani domačih fantov pikrih opazk, je umevno. Ljubljanskim gospodičnam svetujemo prav prijateljsko, naj se ob izletih na deželo dostojneje vedejo, če hočejo, da se jim izlet ne prevrže v beg.

n **Spodnja Idrija.** Naš gosp. župni upravitelj Supin nam je v nedeljo, dne 19. t. m., predaval o začetku sveta. Paz-

ljivo smo sledili njegovim besedam, ko nam je otvarjal pogled v velikanske svetove, ki se nahajajo v svetovnem prostoru. Čudili smo se tudi, kako se morejo dobiti še ljudje, ki taje Boga-Stvarnika. V društvu smo pa tudi v Dekliški zvezi ustanovili nov ženski zbor, ki bo nastopil prvič pri veselici prvo nedeljo v maju s prav ljubkim tretjim venčkom narodnih pesmi, zložil F. Ferjančič. Pri tej veselici se bosta igrali tudi igri »Skrivnostna zaroka« in »Kaznovana radovednost«.

n **Trnovo na Notranjskem.** Na občnem zboru mlekarne dne 13. aprila je šumelo kakor kraška burja. Občni zbor je trajal 4 ure, pa še niso vsega sprejeli; nadaljeval se bo dne 26. aprila. Člani so poudarjali na občnem zboru: 1. mleko se plačuje prenizko in neenako, en mesec po 16 vinarjev, drugi mesec po 11 vinarjev; 2. Urbančič ima preveč plače za svoje delo: 1400 kron; 3. živinozdravnik dobiva na leto 700 kron samo za to, ker včasih mleko pregleda; 4. mlekarja naj odstopi od Zveze slovenskih zadrug. Prav tudi ni, da se mleko plačuje v gostilni. V odboru, oziroma načelstvu sedi tudi premalo zastopnikov kmeta. Vse to so stvari, ki se morajo rešiti še dne 26. aprila.

n **Vipava.** Hranilnica in posojilnica ter Kmetijsko društvo v Vipavi opozarja svoje p. n. člane, da se bosta vršila občna zbora obeh društev oziroma zadrug kakor po navadi na sv. Florijana, t. j. 4. maja t. l., ob 3. uri popoldne v dvorani Kmetijskega društva.

n **Ob desetletnici izobraževalne organizacije na Vipavskem.** Letos praznujejo vipavska izobraževalna društva povečini svojo desetletnico. Blizu ena desetina vseh prebivalcev po Vipavskem stoji v naši izobraževalni organizaciji. Več društev ima tudi posebne odseke, telovadni, pevski, dekliški itd. Ali je zaznamovati kak poseben uspeh v teh desetih letih? Mi vsi vemo, da se je politična moč Slovenske Ljudske Stranke okrepila ravno z velikim smotrenim delom za izobrazbo po naših izobraževalnih društvih. Gotovo ne more nikdo oporekati, če trdimo, da smo z izobraževalno organizacijo prišli do politične veljave — in da bomo le z njo in po nji to veljavo ohranili. Kratka je doba desetih let — a v teh desetih, to moramo reči, je bila plodovita. Dobro vemo, da ga ni človeka na Vipavskem, ki bi ne vedel, da kdor je član izobr. društva, je tudi zagovornik poštenosti v zasebnem in političnem življenju in ima zmisel za treznost in pravno življenje. Potom izobr. organizacije se je ljudstvo zavzelo za najvažnejšo stvar v sedanjem času, za pošteno časopisje. Na stotine prihaja sedaj izvodov katoliškega časopisja med ljudi. — Kaj si želimo za naprej? Da se dvigne v Vipavi, ki je središče vsega izobraževalnega in političnega gibanja, kmalu Ljudski dom, ki je zaradi pomanjkanja drugih primernih prostorov res potreben. Seveda je težko vprašanje, kje dobiti dovolj denarja in kako naj se stavba priredi, da se bo vanjo zazidan denar obrestoval. Mislimo, kako bi to reč izpeljali.

n **Ziri.** Takega življenja je ni videl naš Dom kot zadnjo nedeljo, ko so Orli prire-

dili krasno igro »Rokovnjači«. Lahko rečemo, da je bila to krona vseh naših dosežanj prireditvev. Posebno so učinkovale krasne obleke, ki jih je v ta namen posodilo deželno gledališče v Ljubljani. Režiser je bil g. šol. vodja Hladnik. Igrali so izvrstno; škoda, da je oder za take velike igre skoro premajhen. Dvorana je bila polna, mnogi so morali oditi. Zato se igra ponovi prihodnjo nedeljo, dne 26. aprila, ob 7. zvečer. — Sokoli imajo pa svoj rokuspokus — seveda s plesom — o cerkveno prepovedanem času. Skušnje za svoje prireditve pa navadno ob nedeljah med deseto mašo. Ali se gg. učiteljema Vončini in Stenovcu, ki vodita te stvari, zdi, da bo na ta način Sokol rešil slovenstvo in pa njegovo kulturo?

Zahvala. Podpisani posestniki in posestnice v Landolu pri Postojni si štejemo v sveto dolžnost, izreči iskreno zahvalo naši domači „Vzajemni zavarovalnici“ v Ljubljani. Dne 3. aprila 1914 nas je zadela strašna nesreča. Požar nam je uničil vse. Vodstvo „Vzajemne zavarovalnice“ v Ljubljani je takoj po ugotovitvi, koliko nas je pri tem zavodu zavarovanih, poslalo dva gospoda cenilca, ki sta škodo ocenila po zavarovanih pogojih v naše popolno zadovoljstvo. Takoj drugi dan so nam že poslali odmerjeno odškodnino. Nesreča strašna, beda velika! Kdor hitro da, dvakrat da! Vsak slovenski gospodar, ki še ni zavarovan pri našem edinem zavarovalnem zavodu, naj gleda v svojo korist, da takoj pristopi. Naši nasprotniki so povsod prvi v zabavljanju, a vedno zadnji pri plačevanju. Ne posušajmo jih! Svoji k svojim! „Vzajemni zavarovalnici“ pa srčna hvala in po tej poti naprej!

Landol, dne 13. aprila 1914.

Franc Doles,
posestnik št. 12.

† Jager Andrej
po Ognjes avu Pivk.
priča.

Marija Šturm,
posesnica št. 17.

Anton Doles,
posestnik št. 15.

Ivana Karuza,
posestnica in gostiln. št. 13.

Franc Žitko,
posestnik št. 14.

Aleks Dekleva,
priča.

Jakob Sever,
posestnik št. 2.

Društveni vestnik.

Izobraževalno društvo šenčur pri Kranju. Na Jurjevo nedeljo, 26. aprila, priredi naše izobraževalno društvo gledališko predstavo »Zaklad«, narodni igrokaz s petjem v štirih dejanjih. Predpustom je igra zelo ugajala vsem

gledalcem in so igralci nepričakovano dobro rešili svoje vloge. Sedaj dodajo še en šalji prizor: »Kmet in avtomat. Prijatelji poštene zabave, udeležite se te igre! Posebno se še vabite okoličani, da pridete na Jurjevo v Senčur, ker se vam nudi za malo vstopnino mnogo zabave.

Izobraževalno društvo Bohinjska Bistrica. Kakor čujemo, se bo v nedeljo, 26. aprila, po litarijah v »Hotel Pošta« zopet ponovila zadnja predstava našega izobraževalnega društva. Vedno večjo privlačno silo imajo naše prireditve, zadnjič smo z veseljem opazili tudi veliko gostov iz sosednjih krajev. Zlasti fantovska igra »Občinski tepček« je vzbudila veliko zabave, posebno dobro so se podali odborniki, napravljeni kot stari bohinjki očanci. Vsi smo se čudili njih nastopu in kretnanju. Po požrtvovalnosti dramatičnega očeka pod predsedstvom našega vrlega Kocijanca je s čistim dobičkom naša društvena knjižnica zopet narasla v največje veselje vseh bralcev.

Predstave v Selcih. Kdor hoče pogledati žive prizore iz junaške dobe naših bojev zoper turški polumesci, naj pride v nedeljo dne 26. aprila v Društveni domu. V petdejanskem »Juriju Kozjaku« se nam odigrava zvestoba slovenskega viteza, pogum slovenskih fantov v boju zoper hudobijo ciganov in Turkov.

Izobraževalno društvo v Žabnici pri Škofji Loki priredi v nedeljo dne 26. t. m. popoldne ob 3. uri gledališko predstavo z igro: »Skrivnostna zaroka« v štirih dejanjih. Za nameček se doda še enodejanska burka s petjem in mešanimi vlogami, ki je nova za naš oder. — Vstopnina: sedeži po 60 vin., stojišča po 40 vin. Edino ustanovni člani plačajo polovico. Preplačila se hvaležno sprejemajo. Z ozirom na zelo nizko vstopnino in bogati zabavni vžitek ki se ponuja, vabi k prav obilnemu obisku odbor, ki pričakuje mnogobrojnega obiska temboj, ker potem do pozne jeseni ne bo nobene predstave.

Podružnica »Slovenske Straže« v Kamniku priredi dne 3. maja t. l. v proslavo 500 letnice vstolčenja slovenskih koroških vojvod večjo narodno-obrambno veselico v vseh prostorih hotela »Krištof«, Sosednja izobraževalna društva se uljudno prosijo: da z ozirom na blagi namen opustijo na ta dan vsako večjo prireditev in se po možnosti udeležijo, če mogoče na kakršenkoli način sodelujejo. Prijave in eventualne oglase prosimo do 26. t. m. v svrhu sestave sporeda.

Cinji naših želja

zo čisto od nas zelo dateč. Toda navzlic temu jih lahko dosežemo, ako pokazujemo potrebno potrepež ivot, delavnost, vztrajnost in zdravje. Posebno pa mo amo biti zdravi, moramo naše zdravje hraniti z per vse škodljive vplive, katerim je izpostavljeno vsled prebpa, prebtajenja in vlage, pri čemur nam izbornu služi Fellerjev dobrodružični fluid iz rastlinskih esenc z znamko „Elza-Fluid“.

Izkazal se je kot slez razkrajačoče, kašelji lajšačoče in kot protikataralično sredstvo pri influenci, boleznih v vratu, težkem prebavljanju, hripavosti, zaslezenju. Tudi pri drugih bolečinah zanesljivo pomaga. Posebno zanimiva so poročila vseh ljudi, ki so kdaj rabili Fellerjev „Elza-Fluid“. Gospod Franc Paul, Ljubno, Peiertunnenstr. 20, Štajersko, piše: »Moja soproga je dolgo časa bolehal na očeh, tako da ni že mogla skoro nič videti, z uporabo Vašega „Elza-Fluid“-a je pa zopet zadobila dobre oči. Pri meni samemu je Vaš „Elza-Fluid“ odpravil bolecine, ki sem jih imel v prsih že dolgo let, medtem ko je hčerka uporabljala istega za nego las in je z uspehom očistila lasišče in dobila goste lase. Prosim, da mi zopet pošljete 12 steklenic tega odličnega, osvežujočega in krepčujočega domačega sredstva.« Fellerjev staropreizkušeni „Elza-Fluid“ naj bi cenjeni bralci imeli vedno na razpolago, vsaj stane 12 steklenic samo 5 kron poštne prosto.

Tudi naša čreva in naš želodec bi morali imeti vedno v redu in zdrave tu nam pri pomnjanju teka, gorečiči, zaprtju, bljuvanju in napanjanju izbornu pomagajo Fellerjeve rhabarbara-kroglice z znamko „Elza-kroglice“. 6 škatljice stane samo 4 krone poštne prosto in se istotako kakor fluid naročajo pristno sanu pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elzartg. št. 16 (Hrvatska). Naši bralci naj bi oboje imeli vedno doma. —bez—

Ali se čebelarstvo pri nas izplača?¹

Glej, stvarnica vse ti ponudi,
Le jemat od nje ne zamudi.
Val. Vodnik.

Sloveči čebelar Berlepš deli čebelarje na tri dele; enim služi čebelarstvo v zabavo in kratkočasje, drugim služi v to, da dobivajo iz njega postranske dohodke, tretji si pa izvolijo čebelarstvo za svoj poklic. Med dežele, ki so sposobne po svoji krajevni legi, da rede in prežive poklicne čebelarje, šteje omenjeni čebelar tudi Kranjsko. Te besede imajo še danes za nas veljavo. Pri nas bi živel čebelarji lahko kot poseben stan; čebelarski obrati prinašajo našim čebelarjem po 1000 kron, drugim še več na leto.

Poglejmo, kakšnega gospodarskega pomena je za nas čebeloreja.

Po uradnih izkazih za leto 1910. je na Kranjskem prezimilo 52.694 panjev, ki se razdele na blizu 4000 obratov. Denar, ki je naložen v te čebelarske naprave, se pa ceni na en milijon kron.

Nekateri se pečajo s čebelami v velikem obsegu; imajo od 500 do 1000 panjev, prodajajo žive čebele, čebelne pridelke in čebelarsko orodje. Drugi se bavijo s čebelami v manjšem obsegu, tako postrani kmetije. Tretjim so pa čebele samo v pouk in zabavo. Mnogo čebelarskih podjetij je dobičkanosnih; nekatera ne donajajo ničesar, mnoga so pa gospodarjem v zgubo.

Vsa čebelarska podjetja na Kranjskem bi se dala razdeliti glede prihodkov na 10 razredov. Po tej razdelbi bi prišli kranjski čebelarji v sledeče razrede:

1. razred približno 8 obratov z 5000 K dohodkov, 60.000 K.
2. razred približno 18 obratov z 2500 K dohodkov, skupaj 45.000 K.
3. razred približno 50 obratov z 1000 K dohodkov, skupaj 50.000 K.
4. razred približno 80 obratov z 800 K dohodkov, skupaj 64.000 K.
5. razred približno 100 obratov z 400 K dohodkov, skupaj 40.000 K.
6. razred približno 200 obratov z 200 K dohodkov, skupaj 40.000 K.
7. razred približno 1000 obratov z 100 kronami dohodkov, skupaj 100.000 K.
8. razred približno 1500 obratov z 50 K dohodkov, skupaj 75.000 K.
9. razred približno 500 obratov brez dohodkov.
10. razred 544 obratov, ki doplačujejo. Skupaj 4000 obratov z 474.000 K dohodkov.

Vsa podjetja bi tedaj imela na leto blizu 474.000 kron dohodkov. Dohodke štejejo tu iz srednje dobrih letin.

Med stroške pa štejemo: Naprava novih čebeljakov, poprava starih, nakup panjev, čebel, orodja, umetnega satovja, medu-pitanca in sladkorja za krmljenje, prevažanja na pašo in nazaj itd. Teh stroškov je najmanj 150.000 kron na leto. Zraven moramo seveda šteti še lastno delo in

¹ Primerjaj 1. številko »Slov. Čebelarja« 1914, članek: O rentabiliteti čebelarskih obratov na Kranjskem in njih povzdigi. A. Lapajne.

pa zamudo časa. Vendar če vse te stroške vpoštevamo, moramo reči, da čebela marsikoga na Kranjskem živi. Res, da včasih neugodno vreme čebelarjem mnogo sadu vzame, ali pridejo pa zopet leta, ki mu vse upe izpolnijo.

Poleg tega nam čebele oplojajo razne rastline, kakor sadno drevje, stročnice, detelje, ajdo itd. Čebele vplivajo tudi zelo vzgojno na nas s tem, da nas vzpodbujajo k marljivosti in štedljivosti. Kdor se bavi s čebelarstvom, najde pri njih toliko zabave in veselja, da čisto lahko pogreša zakajene oštarije, kvarte in razne čenčave družbe, ki dolg čas preganjajo.

Čebeloreja je ena najnežnejših in najbolj plemenito vplivajočih gospodarskih opravil in velika škoda je, da tudi pri nas ta gospodarska panoga hira.

Ne da se tajiti, da je naše čebelarstvo na gospodarskem pomenu precej izgubilo s tem, ker sta med in vosek padla v vrednosti. Odkar sladkor izpodriva med, plin, električna, petrolej in parafin voščene sveče, od tedaj se redčijo tudi vrste naših starih čebelarjev.

Ali kljub vsem novim iznajdbam je med in čebelarstvo še danes tako velikega gospodarskega in kupčijskega pomena, da se izplača, da gojimo to panogo nad vse skrbno.

Ukoreninjeno ljubezen naroda do čebelarstva, naše ugodne podnebne in rastlinske razmere za čebelarstvo, hrepenenje po napredku moramo izkoristiti, posluževati se izboljšanih čebelarskih skušenj večjih čebelarjev in potem bomo dosegli tudi na Kranjskem lepše uspehe!

Mišni davki.

(Dalje.)

Podrobno opišemo sedaj posamezne vrste, in sicer kot prvi hišnorazredni davek, ki se določuje po množini stanov. delov (sob) po stopnjevalnem tarifu, ako niso stavbe davka oproščene, oziroma v najemu. Po postavi z dne 9. svečana 1882 je hišno razredni tarif sledeče uravnan:

1. (I.) razred za hišo z 36—40 stanovalnimi deli znaša letni davek 440 K.
2. (II.) razred za hišo z 30—35 stanovalnimi deli znaša letni davek 360 K.
3. (III.) razred za hišo z 25—27 stanovalnimi deli znaša letni davek 300 K.
4. (IV.) razred za hišo z 25—27 stanovalnimi deli znaša letni davek 250 K.
5. (V.) razred za hišo z 22—24 stanovalnimi deli znaša letni davek 200 K.
6. (VI.) razred za hišo z 19—21 stanovalnimi deli znaša letni davek 150 K.
7. (VII.) razred za hišo z 15—18 stanovalnimi deli znaša letni davek 100 K.
8. (VIII.) razred za hišo z 10—14 stanovalnimi deli znaša letni davek 60 K.
9. (IX.) razred za hišo z 8—9 stanovalnimi deli znaša letni davek 40 K.
10. (X.) razred za hišo z 7 stanovalnimi deli znaša letni davek 30 K.
11. (XI.) razred za hišo z 6 stanovalnimi deli znaša letni davek 20 K.
12. (XII.) razred za hišo z 5 stanovalnimi deli znaša letni davek 11 K.

13. (XIII.) razred za hišo z 4 stanovanjskimi deli znaša letni davek 9 K 80 h.

14. (XIV.) razred za hišo z 3 stanovanjskimi deli znaša letni davek 4 K 20 h.

15. (XV.) razred za hišo z 2 stanovanjskimi deloma znaša letni davek 3 K 40 h.

16. (XVI.) razred za hišo z 1 stanovanjskim delom znaša letni davek 3 K.

Poslednji nastavek se znižuje pri raznih kočah brez zidovja iz ilovne ali pletenih iz šib ali zabitih kolov napravljenih na polovico 1 K 50 h.

Pri stavbah, pri katerih je več kot 40 stanovanjskih delov, se priračuna za vsak del nad 40 delov po 10 K. — Stanovanjski deli so sobe in čimnate, v katerih se resnično stanuje, oziroma so za stanovanje pripravljene in sicer ne glede na okolnost, se li v njih stanuje ali ne. (Stanovanjski deli so pred-sobe, dvorane, društvene sobe, pisarne, kabineti, sobice brez peči in enake; nasprotno pa niso stanovanjski deli: kuhinje, kleti, podstrešja [razen sob na istih], hlevi, skednji i. dr.; ravnatoko ne šolske sobe, delavnice, strojnice, uradni prostori, v kolikor so za to določeno uporabljeni. Pri tvornicah večjajo samo oni prostori, v katerih se tovarniški obrat vrši kot delavnica; samoobsebi umevno ne veljajo take pisarnice, prodajalnice, kantine itd.

Davek se predpisuje po hišnorazrednem katastru (zaznamek hiš) po v istem izkazani množini in razredu stanovanjskih delov. Ta kataster mora biti vedno v redu, vedno se popravljajo spremembe predmeta, oziroma sproti dopolnjujejo. Letni davek se vpisuje strankam v knjižice, oziroma se to razglasi.

Odpise se ta davek vsled poškodb po ognju ali vodi, kar se mora od poškodovanca, ozir. ako jih je več, od dveh izvoljenih zastopnikov — naznaniti davčni oblasti, in sicer pri ognju v (8) osmih dneh, pri povodnji pa tekem (14) štirinajstih dni.

Davčna oblast preišče škodo po za to določeni komisiji, katera sestoji iz zastopnika te oblasti ter dveh občinskih odbor-nikov; za zastopnika oblasti se navadno določi župan; samo v posebno važnih in težavnih slučajih in pa v krajih, kjer se nahaja davčni urad ali višja davčna oblast, se določi kakega davčnega uradnika li pa uradnika višje davčne oblasti kot zastopnika.

V slučajih, da se je sprememba naznanila in potrdila že po županu in 2 odborni-kih, lahko davčna oblast opusti odreditev komisije. — Škoda se natanko vpiše v izkazu, iz katerega se razvidi, je-li bila škoda polna ali le delna; sprejme se v tak izkaz lahko več poškodovanih hiš ene davčne občine; izkaz je treba takoj vpslati davčni oblasti.

Stavbe temu davku podvržene se lahko oproste, ako nimajo več stanovanjskih delov, kakor 9 (devet) ter mora vsaj eno leto biti nepretrgoma prazna in neporabljena. Dan, s katerim se hiša popolnoma izprazni, oziroma zopet začne uporabljati, treba tekem (30) trideset dni naznaniti, sicer se začne šele računati od dneva naznanila, oziroma zapadenem roku. (Postava z dne 1. junija 1890 III. Čl.) Hišno razredni davek zapade na Kranjskem vsakega zadnjega v mesecu, to je 31. januarja, 28. (29.) februarja, 31. marca itd. vsekega leta. (Dalje prih.)

Igla in šivalni stroj.

Malo strojev je bilo kulturi tako zelo v pomoč, kakor ravno mala, je-klena igla. To koristno orodje je tako preprosto, da je po cela stoletja obdr-žalo svoje prvotno lice. Snov, iz kate-re se dela, je morda sedaj lepša kot je nekdaj bila — celo uho šivankino je včasih pozlačen, oblika pa je ostala vedno ista. Njeno korist dokazovati bi bilo nepotrebno, ali zanimivo pa je za-sledovati, kako je posegla v kulturo narodov.

Izobražena ljudstva starega veka so potrebovala malo igel. Njih obleka je bila iz celega, ne pa kakor pozneje, zložena. Rimljani in Grki so se zavijali v kose blaga, katere so ovili okoli tele-sa tako, da je en zavitek drugega pri-trdil in so bili konci speti z zaponkami ali pa z vozljem zavezani.

Spodnja obleka je bila vrečasta, z odprtini za glavo in roke.

Šele pozno je šivanje postalo umet-nost. Šivanje, kakor predenje in tka-nje je bilo žensko opravilo. Ko se je pa v Rimu povečalo blagostanje, so pre-pustile to delo sužnjem in krojačem. Rimski krojači so prvi začeli delati ro-kave. Bolj kot pri starih narodih je bilo pri Slovanih in Nemcih šivanje ženska stvar.

Zene so šivale obleko za može in sinove. Šele v srednjem veku so nastali krojaški cehi.

Blaginja je rastla vedno bolj. Iz-najdbe smodnika, ur, tiska in dr. so obogatile narode, pojavilo se je razko-šje in igla je postajala boljše in po-trebnejša. Do 17. stoletja se je igla izde-lovala na Nemškem samo ročno.

V Angliji pa so jih začeli delati po tovarnah in s tem se je trgovina z igla-mi prenesla na Angleško. Toda na ro-ke izdelano iglo kljub temu ni tovar-niška izpodrinila.

Predno je igla gotova, gre skozi sedemdeset rok. Delo je tako razdelje-no, da v eni tovarni zgotove na dan po en milijon igel. Vsled tovarniških iz-delkov so postale igle cenejše in šiva-nje se je izpopolnilo. Šivi so bili vedno lepši in boljši, niti so bile tanjše. Me-toda šivanja se seveda ni izpremenila, dokler ni 19. stoletje prineslo preobra-ta z iznajdbo šivalnega stroja. Ali ta iznajdba ni bila z veseljem sprejeta. Predno je bil stroj uporaben za delo, je pa minulo še precej časa in krojači so se hudo zoper njega vojskovali, ker so se bali, da jim ne bi odvezel kruha. Prvi poizkusi so se ponesrečili; kajti iznajditelji so posnemali s stro-jem šivanje na roke. Tudi so se trudili, da bi stroj gube nabiral, kakor bi bilo to glavni namen dela.

(Leta 1804.) dva Angleža in (leta 1814.) dunajski krojač Jožef Mader-sperger so poskusili zgotoviti stroj. Prvi stroj za rabo je naredil Francoz Bart. Thimonier v letu 1823. Ta je bil izučen krojač in je ves čas posvetil svo-ji iznajdbi. Njegov stroj naj bi šival in pletel. Res se mu je posrečilo sestaviti ga; šel je v Pariz, vzel patent, stopil v

zvezo z nekim trgovcem uniform in po-stavil 80 strojev. Toda krojaški pomoč-niki so navalili na delavnico, razbili stroje in iznajditelj je reven, kakor je prišel, odšel iz Pariza, hodil po Fran-ciji in se živil s tem, da je kazal, kako se šiva s strojem.

Naredil je stroj, ki je tudi arabe-ske všival in je igla naredila 300 bod-ljajev na uro. Poslal ga je v London na razstavo l. 1851., pa njegov stroj je pri-šel prepozno in odlikovanje sta dobila Amerikanca Home in Singer za svojo iznajdbo.

Prav kakor Thimonier je pogorel Home s svojim strojem l. 1846. Tudi za njegov stroj se niso nikjer brigali. Samo angleški tovarnar životcev (moder-cev) W. Thomas se je zanimal zanj, da bi ga zase izkoriščal. Kupil je prav po-ceni od Homeja patent, dal si narediti več strojev in iznajditelja zapodil. Tho-mas sicer v Angliji ni imel patenta, to-da za vsak stroj, ki je bil poslan iz Amerike, si je izgovoril 50 K davka.

Home se je prevaran vrnil v Ame-riko, kjer je pa med tem nastopil proti njemu močan konkurent, Singer, ki je njegov stroj popravil in ga patentiral. Ravno tako so storili Wilson, Sibbson in drugi, pa Singerjev stroj je bil naj-boljši. Ko je Home videl, da imajo dru-gi korist od njegove iznajdbe, je pri-čel tožbo proti njim, katero je tudi do-bil. Singer je moral plačati precejšnjo vsoto, kar je lahko storil, ker je s to iznajdbo pridobil milijone.

Sedaj zavzema šivalni stroj v vsa-ki hiši svoje mesto, kakor preje pre-slica. Dobimo ga povsod, ker njegova elegantna oblika je poleg koristi tudi kras vsake sobe. Ker je cena zmerna in se lahko plačuje na obroke, sila pre-koristni stroj nabavijo tudi revni ljud-je. — Šiva se čudovito hitro. Ko naj-spretnейša šivilja naredi z roko 50 ubo-dov, jih naredi stroj v tem času 600 in še več. Na stroju se lahko krasno veze, lepo naredi luknjice za gumbe, čedno naguba in zarobi, da celo tkanje pre-prog se na stroju lahko posnema. V in-dustriji je stroj velikega pomena in je začel popolnoma novo dobo. Njegov vpliv na izmeno mode se ne da tajiti; povišal je namreč delavsko znanje ši-vilj in krojačev in zboljšuje okus.

Kako se reklamira »Domoljub«?

Na večstransko izraženo željo povemo na tem mestu vnovič, kako naj napravi naročnik, ki ne prejme kake »Domo-ljubove« številke, da jo bo dobil brez vseh stroškov. Vzame naj četrtingo pole papirja in zapiše nanjo: Podpisani ni-sem prejel »Domoljuba« z dne . . . . . št. . . . in prosim, da se mi takoj do-pošlje. — Spodaj naj se zapiše natan-čen naslov naročnika. Tako popisan kos papirja naj se da v kuverto brez z n a m k e in zapiše zunaj: Upravni-štvu »Domoljuba«, Ljubljana. Reklama-cija časopisa. — Na tako reklamacijo bo dobil vsak naročnik zaželjeno šte-vilko, ako ima naročnino res plačano.

Matere, ki imajo svoje otroke rade, jim dajo za okrepljeno dobrega mleka s Kathreinerjevo Kneippovo sladno kavo.

Kathreinerjeva se po slovitim Kathreinerjevem načinu napravi iz najboljšega sadu in je že 23 let zdravniško priznana kreplilna pijača.

Pri nakupu se mora vedno izrecno sahtevati pristna Kathreinerjeva v zaprtih zavojih s silito žepnika Kneippa.

sedno: »Med grenčicami zavzema grenčica »Hunyadi Janos« nepobitno prvo mesto. Dolgoletna uporaba tega sredstva po vsem svetu v bolnišnicah in v privatni praksi potrjuje, da je izvrstno učinkujoče sredstvo, brez vsake graje; nikoli se ni opazilo kakih neprijetnih posledic in znamenite kapacitete medicinske vede priznavajo, da je neprecenljivo sredstvo terapevtičnega zaklada.« 58

Mnenje gospoda dr. J. Kentzlerja, zdravnika zdravilišča Gleichenberg.

Gosp. J. Serravallo, Trst.

Večkrat sem rabil Vaše železnato kina - vino Serravallo pri moji zelo razširjeni klienteli, in to vedno z najboljšim uspehom. Vino se je zelo dobro izkazalo kakor tonik in ga bom priporočal tudi v prihodnosti.

Gleichenberg, 16. sept. 1911.

Dr. Kentzler.

EMAJLNI LAKI
OREBON
LAKI ZA PODE

Po zdravniških izjavah je pri revmatizmu, protinu in nevralgiji kot hitro učinkujoče in olajšujoče sredstvo Contrheuman iz lekarne B. Fragner v Pragi. Več v inseratu.

PEBECO
PASTA
čisti usta i zube
Velika Tuba K 1.50
mala Tuba K 1.-

Steckenplerd - lilično mlečno milo
BERGMANN & CO., Tešin ob Labi
je slejkoprej neobhodno potrebno za racionalno negovanje kože in lepote. Vsaki dan pohvalnice. Dobi se povsod à 80 vin. 745

Sprejme se takoj pri Ivanu Ogrinu na Lavercl
krawar
Mesečna plača K 24.-, 1330

Sprejmeta se takoj 2 kovaška vajenca
pri Fr. Vrhovcu, kovaškem mojstru v Ljubljani, Bohoričeva ulica štev. 6. 1323

SKRIVALNICA.

Kje so mati?

LOTERIJSKI ŠTEVILKE.
Gradec, 15. aprila: 55, 4, 24, 6, 38.
Brno, 15. aprila: 22, 40, 74, 10, 32.
Linc, 18. aprila: 54, 40, 47, 36, 67.

Tržne cene

za 100 kg.

Ljubljana, 21. aprila 1914.

Deželni pridelki:	Cena		Živina. meso	Cena	
	K	v		K	v
Pšenica	25		Živa vaga:		
Rž	18	50	Goveda pitana	72	
Ajda	24		čista težka	85	
ječmen	20		Tovarna maia	86	
Oves	16		Pršiči	96	
Praso belo	23		Koštuni	88	
Praso rumeno	19				
Koruzn stara	18	50	Kuretina in drugo:		
Koruzn nova	16	50	Maslo kuhano od		
Leča	24		k 160 - do	290	
Grah			Maslo surovo od		
Leneno seme	32		k 270 - do	320	
Grašica			Svinina sveža (špeli)	158	
Domača detelja	198		Svinina prekajena	168	
Fizo Ribčan	33		Mast svinjska	160	
Fizo P'repeličar	34		Loj	8	
Fizo Mandolon	27	50	Jajca 100 komadov		
Cebule	26		Pisane	60	
Krompir	4	20	Golobi	2	
Zelje sveže			Raca	5	
Zelje kislo brezodn	8		Gos		
Rvna gorajska	1	50	Kolonijalno blago		
Repa sveža			na debelo:		
Repa kisla brezodn	8		Rž Rangon od		
Branje	21		K 25 - do	35	
Kumna	70		Kava Santos od		
Orehi	86		K 200 - do	180	
Gobe suhe			Sladkor od Ksi - do		
Suhne bruske			Petrolej	32	
Suhne čespije	56				
Ježice					
Zelod					
Surekovi storži					
Seno	7	50			
Slama	5				
Stelja	3				

Kneza Ruersperga radioaktivno Toplice na Kranjskem
1289 m kopališče

Postaja dolenske železnice Straža-Toplice. Akratov vrelec 38° C, ki daje nad 30.000 hl radioakt. tople vode na dan, velika kopališča, posebne in močvirne kopeli, elektroterapija, masaža, s komfortom opremljene sobe, izvrstne restavracije. — Indikacije: revmatizem, protin, nevralgija (ischias), nevrastenija, histerija, ženske bolezni itd. Prospekte daje kopal. ravnateljstvo. Sezona traja od 1. maja do 1. okt.

Dobre knjige

Kržič, Zgledi bogoljubnih otrok iz vseh časov krščanstva. Zbirka obsega tri zvezke, izmed katerih obsega vsak okoli 170 strani in stane samo 60 vin. Vsi trije deli torej le 1 K 80 vin. Vsak zvezek je pa tudi sam zase celota. Zbirka je posebno pripravna za darilo prvoobhajancem, birmancem in sploh naši deci, ker je izrednega vzgojnega pomena. Zgledi so pisani zanimivo, da jih je čitati kot kratkočasne povestice, poleg tega pa bude v otroški duši čednost in blažijo srce. V prvi vrsti stremijo namreč za tem, da navajajo deco k posnemanju vsega lepega in dobrega ter jo podžigajo, da se skuša čimbolj približati svojim vzornikom, kot so sv. Alojzij, sv. Stanislav itd. Zbirka je izredno priporočljiva in bo rodila v otroški duši najlepše sadove ker ima izredno nizko ceno, je kot darilo šolski mladini posebno pripravna. Dobi se v »Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Naša zdravila in njih uporaba v domačem zdravilstvu. Cena 1 K 20 vin., vez. 1 K 80 vin., po pošti 20 vin. več.

Cesto pomagajo tudi v resnih slučajih navadna preizkušena domača zdravila, katera so porabljali naši dedi. V tej knjigi so navedena domača zdravila z jasnim poukom, kako so uporabljati in proti katerim boleznim pomagajo. Ker v nujnih slučajih večkrat ni mogoče hitro poiskati zdravniške pomoči, medtem ko so domača sredstva povsod pri roki, je knjiga koristna in potrebna. To knjigo pojasnjuje ravnokar izišla nazorna knjižica

Medicinsko časopisje vseh kulturnih dežela je glede vrednosti grenčice »Hunyadi Janos« soglasno. Mednarodno klinično glasilo (Dunaj) piše dobe-

Sirolin Roche lajša in ozdravi bolezni v prsih, kašelj, katar, influenco, astmo.
Originalni zavoj à K 4.- v vseh lekarnah.